

Grunnlagsdokument for 1. halvår 2021

Engrospriser for lam, storfe og egg

Styrevedtak i Nortura – 20. oktober 2020

Planlagt gjennomsnittlig engrospris for storfe økes med kr 1,50 pr kilo til kr 64,30 per kilo for første halvår 2021.

Planlagt gjennomsnittlig engrospris for lam økes med kr 0,50 pr kilo til 66,90 per kilo for første halvår 2021.

Planlagt gjennomsnittlig engrospris for egg holdes uendret på dagens nivå på kr 20,30 for første halvår 2021.

Offentliggjøring av vedtak:

Aktørene i kjøtt- og eggbransjen ble orientert om vedtaket umiddelbart etter at styrets beslutning ble fattet. For øvrig vises det til Nortura Totalmarked sine nettsider:

<http://totalmarked.nortura.no>

Markedsordningen skal bidra til at det norske markedet tilbys riktige mengder av kjøtt av storfe, sau/lam og egg til rett tid og med rett kvalitet. Prisfastsettingen vil være det viktigste verktøyet for å lykkes med denne oppgaven. Engrosprisen skal settes slik at det både på kort sikt (først kommende prisperioder) og mellomlang sikt (2 – 3 år) gir grunnlag for en optimal markedsdekning, der både tilførsler fra innenlands produksjon og vedtatt tollfri import tas hensyn til. Innenfor de rammer som dette til enhver tid vil sette for prisfastsettingen, skal prisen settes slik at markedsinntektene sammen med offentlige virkemidler og generelle rammevilkår bidrar til økonomisk bærekraft i hele varekjeden fram til engrosprispunktet. Nortura skal som markedsregulator forvalte denne oppgaven på en transparent og konkurransenøytral måte.

1 Innhold

1	SAMMENDRAG	4
2	GRUNNLAGSDOKUMENTETS FUNKSJON	7
3	OVERORDNET OM NORSK JORDBRUK OG NÆRINGSMIDDELINDUSTRI	8
1.	8
3.1.	MARKED OG PRIS – PROGNOSE, JORDBRUKSAVTALE OG IMPORTVERN	8
3.1.1	<i>Kjøtt- og eggmarkedet i 2020</i>	8
3.1.2	<i>Prognose for produksjon og engrossalg for 2021</i>	9
3.1.3	<i>Økt salg og kostnader som følge av tiltak for å redusere smitte av Covid-19</i>	9
3.2	RESULTAT AV JORDBRUKSOPPGJØRET SOM PÅVIRKER STORFE, SAU/LAM OG EGG	10
3.3	IMPORTVERNET	10
3.4	LANGTIDSUTSIKTER FOR MARKEDSBALANSE KJØTT OG EGG	11
3.5	PRISDANNELSEN FOR KJØTT OG EGG	12
3.5.1	<i>Engrospris</i>	12
3.5.2	<i>Avregningspris</i>	13
4	STORFE	15
4.1	MARKED OG PRISER	16
4.1.1	<i>Prognosen for 2020 og 2021</i>	16
4.1.2	<i>Målpris/engrospris, oppnådd pris og omsetningsavgift</i>	16
4.1.3	<i>Import av storfe</i>	17
4.2	PRISER OG PRISDANNELSE ETTER ENGROSPRISPUNKTET	19
4.2.1	<i>Utviklingen i forbrukerpriser kontra engrospris og produsentpris</i>	19
4.3	PRODUKSJON, STRUKTUR OG PRODUKSJONSØKONOMI	20
4.3.1	<i>Utviklingen i kutallet</i>	20
4.3.2	<i>Resultater for referansebruk nr. 8</i>	21
4.3.3	<i>Dekningsbidrag i ammekuproduksjonen</i>	21
4.4	LANGTIDSUTSIKTER STORFE	22
5	SAU OG LAM	24
5.1	MARKED OG PRISER	25
5.1.1	<i>Prognosen for 2020 og 2021</i>	25
5.1.2	<i>Reguleringslager</i>	26
5.1.3	<i>Målpris/engrospris, oppnådd pris og omsetningsavgift</i>	27
	<i>Import av sau og lam</i>	28
5.2	PRISDANNELSE ETTER ENGROSPRISPUNKTET SAU OG LAM	28
	<i>Butikkpriser sau og lam</i>	29
5.3	PRODUKSJON, STRUKTUR OG PRODUKSJONSØKONOMI	30
5.3.1	<i>Utviklingen i sauetall og struktur</i>	30
5.3.2	<i>Referansebruk 3</i>	33
5.3.3	<i>Dekningsbidrag for sauebrukene</i>	33
5.4	LANGTIDSUTSIKTER SAU OG LAM	33
6	EGG	34
6.1	MARKED OG PRIS	35
6.1.1	<i>Prognosen for 2020 og 2021</i>	36
6.1.2	<i>Målpris/engrospris, oppnådd pris og omsetningsavgift</i>	36
6.1.3	<i>Markedsutviklingen for egg</i>	37
6.1.4	<i>Import av egg innenfor importkvotene</i>	38
6.1.5	<i>Forbrukerpriser og utvikling i engrospriser</i>	39
6.2	PRODUKSJON, STRUKTUR OG PRODUKSJONSØKONOMI	40
6.2.1	<i>Struktur og produksjon i ulike innredninger</i>	40
6.2.2	<i>Referansebruk 6 – korn og egg</i>	41
6.2.3	<i>Dekningsbidrags- og lønnsomhetskalkyler i eggproduksjonen</i>	41
6.3	LANGTIDSUTSIKTER EGG	42
7	VEDLEGG	43

1 Sammendrag

Prisvurdering storfe

Prognosen per september viser et underskudd av storfe på 4400 tonn i 2021, etter at alle importkvotene er forutsatt utnyttet.

Det er en underdekning av norsk storfe, men det er nyetableringer og utvidelser som er planlagt, eller allerede er satt i gang. Dette innebærer at det er et begrenset rom for økning i storfeproduksjonen framover. Små endringer i salget eller stabilisering av ytelsen i melkeproduksjonen gir store utslag.

Vi opplever økende interesse for norsk storfekjøtt i markedet. Allikevel ser vi at fremforhandlede importkvoter vil bli benyttet.

Det er mange faktorer som påvirker markedsbalansen for storfe på lang sikt. I analysen av markedsutsikter fram mot 2025 er det et begrenset handlingsrom for økning i antall ammekyr. Trolig vil behovet for vekst i ammekuttallet i stor grad dekkes opp av tilpassingen melkebønder gjør som følge av avviklingen av Jarlsbergeksporten. Med bakgrunn i at salget fort kan endre seg og melkeprodusentene tilpasser seg reduserte kvoter må en vise forsiktighet med tanke på prisøkninger framover for å sikre at den videre veksten skjer på en kontrollert måte. Dette forsterkes av at en ser en stor interesse blant bønder som ønsker å starte opp med ammekyr.

Tollvernet setter begrensninger for prisuttaket på storfe også i perioder med normal valutakurs. Analyser av tollvernet viser at ordinære tollsatser kan i enkelte situasjoner være svak for hele slakt av storfe.

For å bidra til mindre innfrysning av storfeslakt er det ønskelig å styre mer av slaktingen mot første halvår når etterspørselen etter biff og filet er størst. Derfor legges det opp til at hoveddelen av prisøkningene for storfe gjennomføres i første halvår slik det er gjort de siste årene.

Planlagt gjennomsnittlig engrospris for storfe økes med kr 1,50 pr kilo til kr 64,30 per kilo for første halvår 2021.

Prisvurdering sau og lam

Prognosen fra september viser en balanse for sau, men fortsatt overskudd av lam i 2021. Etter flere år med overproduksjon og vekslende etterspørsel mellom sau og lam har vi fortsatt med oss fjorårets produksjon av lam inn i ny sesong.

Prognosen for 2021 viser en svak reduksjon i bestanden, estimert til 0,3 %.

Langtidsutsiktene fram til 2025 viser at det ikke vil være rom for økning i produksjonen av sau- og lammekjøtt de nærmeste årene.

De siste årene har det vært nødvendig å bruke pris aktivt for å stimulere salget av sau og lam. Engrosprisen på sau har blitt løftet noe. Prisen på lam av svak kvalitet er betydelig redusert, og Totalmarked har benyttet maksimalt frysefradrag for å fremme salg fra reguleringslager både av sau og lam.

Prognosen for 2021 tilsier at markedet nærmer seg balanse under forutsetningen at produksjonen ikke økes, men det preges fortsatt av store lager etter flere år med overskudd.

Planlagt gjennomsnittlig engrospris for lam økes med kr 0,50 pr kilo til 66,90 per kilo for første halvår 2021.

Prisvurdering egg

Generelt har det i flere år vært overkapasitet og store reguleringskostnader i eggproduksjonen. Overskuddet har vært håndtert med førtidsslakting.

Langtidsutsiktene fram til 2025 viser at det ikke vil være rom for økning i produksjonen av egg de nærmeste årene.

Eggprisene har blitt redusert i løpet av 2019; både for egg fra miljønnredning og frittgående høner. For 2. halvår 2020 økte prisen.

Bestillinger fra handelen og industrien er nå primært egg fra frittgående høner. Omstillingen hos eggprodusentene har vært betydelig. I september 2020 kom 94 % av eggene i Nortura fra frittgående høner, og etterspørselen blir etter hvert bedre dekket. For første halvår 2021 forventes at 94 % av eggene er fra frittgående høner, og fra 2021 blir etterspørsel etter egg fra miljønnredning svært lav.

Det er viktig at en unngår en ukontrollert oppbygging av produksjonskapasitet. Dette tilsier en varsomhet med prisøkninger. Samtidig må det gis signaler om at produsenter med miljønnredning må omstille produksjonen til frittgående løsninger i takt med endrede markedskrav. I dag er prisdifferansen mellom egg fra frittgående produksjonssystemer 2,7 kr høyere enn egg fra miljønnredning.

Planlagt gjennomsnittlig engrospris for egg holdes uendret på dagens nivå på kr 20,30 for første halvår 2021.

2 Grunnlagsdokumentets funksjon

I Grunnlagsdokumentet gjennomgås forhold som har betydning for fastsetting av *gjennomsnittlig planlagt engrospris*.

Den volumbaserte markedsordningen for storfekjøtt ble vedtatt i Stortinget den 19. juni 2009, som en del av Stortingets behandling av St.prp. nr. 75 (2008 -2009) Om Jordbruksoppgjøret 2009. I Jordbruksoppgjøret 2013 ble det avtalt at også sau/lam og egg legges over i volummodellen, jfr. Prop. 164S (2012-2013).

I den volumbaserte markedsordningen skal Nortura som markedsregulator fastsette *planlagt gjennomsnittlig engrospris på representantvaren for kommende prisperiode*. Datoen for fastsetting og kunngjøring av planlagt gjennomsnittlig engrospris skal være innen 25. mai og 25. oktober hvert år. Som et grunnlag for den interne og eksterne prosessen fram mot beslutning, blir det utarbeidet et *grunnlagsdokument*.

Grunnlagsdokumentets hovedfunksjon er å dokumentere og vurdere alle relevante forhold før Nortura fastsetter planlagt gjennomsnittlig engrospris. **Totalmarked har valgt å gjøre dette dokumentet mindre omfattende enn tidligere. Forhold som ikke har endret seg vesentlig siden våren 2020 vil ikke bli omtalt. Pengepolitikk, mattrender og detaljer om internasjonale forhold vil bli behandlet grundig i grunnlagsdokumentet som utarbeides våren 2021.**

3 Overordnet om norsk jordbruk og næringsmiddelindustri

3.1. Marked og pris – prognoser, jordbruksavtale og importvern

Prognosen for hele 2021 viser at det for storfe er en svak underdekning. For gris prognoseres det i 2021 et lite underskudd for året isolert sett, men bortfall av eksportmuligheten tilsier at det ikke er grunnlag for å øke produksjonen. For sau og lam viser prognosen at vi fortsatt har en utfordring med mye lam i markedet. For egg viser prognosen et betydelig overskudd som tilsier at det ikke er rom for produksjonsøkninger.

Vi ser fortsatt en tendens til at kylling tar marked fremfor rødt kjøtt.

Prognosen for 2021 forutsetter et normalisert samfunn. Trolig vil forbruket bli noe høyere dersom regjeringen viderefører tiltak for å begrense spredning av Covid-19.

Prognosene utarbeides av Totalmarked kjøtt og egg. Prognosene som legges til grunn ble lagt fram 2. september 2020.

3.1.1 Kjøtt- og eggmarkedet i 2020

Figur 3.1.1.1 viser produksjon og salg av kjøtt og egg hittil i 2020. For alle dyreslag, kanskje med unntak av lam har salget økt som følge av stengte grenser og flere mennesker i landet. Dette er imidlertid et kunstig høyt forbruk. Vi antar at grensehandel og reising normaliseres når vi legger bak oss koronapandemien. Det er derfor ikke grunnlag for å øke produksjonen for å dekke denne etterspørselen.

Figur 3.1.1.1 Produksjon og salg 2020 per september 2020

	Salgsproduksjon		Import- kvoter	Engrossalg		Balanse 2020	Reg.lager 1.1.20 *)
	tonn	20/19		tonn	20/19		
Storfe/kalv	83 400	96	9 000 ¹⁾	100 400	101	-8 000	1 751
Lam	19 300	100	806 ²⁾	19 800	108	300	2 891
Sau	4 700	106		4 500	74	200	26
Gris	129 900	98	2 100 ³⁾	135 100	102	-3 100	2 162
Egg	66 300	101	450 ⁴⁾	66 000	100	700	520

For storfe er det inkludert en antatt SACU-import på 4.756 tonn storfekjøtt m/ben. Videre er WTO-kvoten på 1084 tonn, EU-kvoten på 2.500 tonn og GSP-kvoten på 665 tonn biffer og fileter (omregnet)

til storfekjøtt m/ben) tatt med.

2) Importen inkluderer WTO-kvote på 206 tonn og 600 tonn fra Island.

3) Inkludert spekk på 800 tonn og 400 tonn av WTO-kvoten på 1.381 tonn. Inkluderer også EU-kvote på 900 tonn.

4) Forutsetter i prognosen import på 450 tonn egg.

3.1.2 Prognose for produksjon og engrossalg for 2021

Vurderingene av markedsutsiktene bygger på prognoser for kjøttproduksjon og engrossalg, justert for import. Figur 3.1.2.1 viser prognosen for 2021 per september 2020.

Figur 3.1.2.1 Prognose for salgsproduksjon og engrossalg 2021

	Salgsproduksjon		Import- kvoter	Engrossalg		Balanse 2021	Reg.lager 1.1.21
	tonn	21/20		tonn	21/20		
Storfe/kalv	85 800	103	9 000 ¹⁾	99 300	99	-4 400	
Lam	19 300	100	806 ²⁾	19 300	98	800	
Sau	4 700	100		4 350	97	400	
Gris	129 100	99	2 400 ³⁾	132 300	98	-800	
Egg	67 100	101	450 ⁴⁾	65 800	100	1 700	

1) For storfe er det inkludert en antatt SACU-import på 4.756 tonn storfekjøtt m/ben. Videre er WTO-kvoten på 1084 tonn, EU-kvote på 2.500 tonn og GSP-kvote på 665 tonn biffer og fileter (omregnet til storfekjøtt m/ben) tatt med.

2) Importen inkluderer WTO-kvote på 206 tonn og 600 tonn fra Island.

3) Inkludert spekk på 800 tonn og 700 tonn av WTO-kvoten på 1.381 tonn. Inkluderer også EU-kvote på 900 tonn.

4) Forutsetter i prognosen import på 450 tonn egg.

3.1.3 Økt salg og kostnader som følge av tiltak for å redusere smitte av Covid-19

Salget innenlands har økt betydelig i perioden etter 12. mars etter at det er innført begrensninger i samfunnet for å redusere smitte av Covid-19. Det er særlig bortfall av grensehandel og at det har oppholdt seg flere mennesker i Norge i perioden som har bidratt til økt salg. Salget av helslakt av storfe og gris økte i 2. tertial med ca 4 %. Eggsalget økte også, med den konsekvens at behovet for førtidsslakting er redusert. Det er svært vanskelig å vurdere hvordan dette slår ut for 2021, men det er sannsynlig at vi vil oppleve mindre grensehandel og reising også i 2021.

Landbruket opplevde en kostnadsvekst særlig knyttet til kraftfôr i 2020. Dette ble vektlagt ved prissettingen for 2. halvår 2020. For 1. halvår 2021 ser det ikke ut til at det vil være noen ekstraordinær kostnadsvekst slik vi opplevde i 2020.

3.2 Resultat av jordbruksoppgjøret som påvirker storfe, sau/lam og egg

Jordbruksavtalen for 2020/2021 ble svært forenklet med bakgrunn i stor usikkerhet knyttet til norsk økonomi ved utbrudd av Covid-19. Denne avtalen ga ingen store endringer i jordbrukspolitikken.

3.3 Importvernet

Importvernet setter klare begrensninger for prisuttaket i Norge. Hvor god beskyttelse norske husdyrprodukter har varierer både mellom dyreslag, men også ned på enkelte stykningsdeler. Vi har hatt en periode hvor verdien av den norske kronen har gitt oss ett styrket tollvern. Ved normale valutakurser er rommet i tollvernet mindre, og for storfe helslakt er det særlig svakt.

Valutakurs har stor betydning for tollbeskyttelsen. I perioder med svak krone vil tollbeskyttelsen midlertidig styrkes. Dette var tilfellet våren 2020. Det er viktig å hensynta en normal kronkurs når handlingsrommet innenfor importvernet vurderes. For storfe og egg er importvernet svakt i tillegg til indrefilet av gris og fryst kyllingfilet.

Tabell 3.1.3-1 Styrken i importvernet høst 2019

Produkt	Norsk pris kr. Pr kg.	Norsk pris = 100	EU/VM-pris* i % av norsk	Anvendt toll i % el. Kr/kg EU el. GSP*	Importpris + toll i % av norsk pris. Tall > 100 gir prisvern
Storfe skrotter ¹⁾	60,40	100	EU 51 %	EU 63,08	Krone 104 %
Storfe indrefilet	304,90	100	EU 40 %	EU 539,52	Prosent 177 %
Svin, skrotter	31,70	100	EU 43 %	EU 38,24	Krone 121 %
Svin, indrefilet	104,70	100	EU 36 %	EU 103,09	Krone 98 %
Lam, skrotter	62,10	100	EU 68 %	EU 223,28	Prosent 360 %
Lammelår	97,80	100	EU 55 %	EU 139,15	Krone 142 %
Kyllingfilet fryst	83,30	100	EU 32 %	EU 93,08	Krone 112 %
Kyllingfilet fersk	83,30	100	EU 33 %	EU 128,83	Krone 155 %
Konsumegg	16,50	100	EU 66 %	EU 23,45	Krone 142 %

1) Storfeskrotter av Spansk Ku har lav pris og gir derfor ikke tilfredstillende vern, kun 93% av prisen dekkes opp.

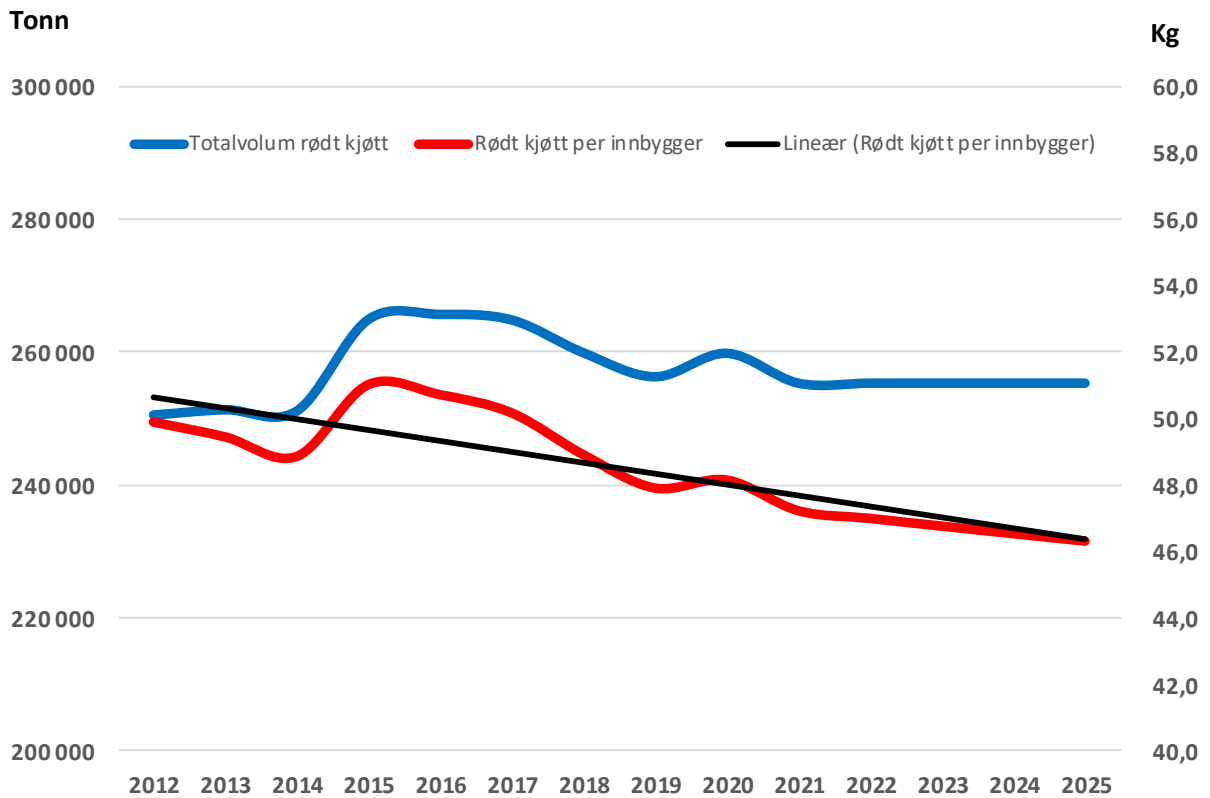
Tabell 3.1.3-2 Styrken i importvernet høst 2020

Produkt	Norsk pris kr. Pr kg.	Norsk pris = 100	EU/VM-pris* i %	Anvendt toll i % el. Kr/kg EU	Importpris + toll i % av norsk pris.
Storfe skrotter	61,50	100	EU 66 %	EU 73,01	Krone 119 %
Storfe indrefilet	298,50	100	EU 51 %	EU 523,02	Prosent 175 %
Svin, skrotter	35,20	100	EU 54 %	EU 43,65	Krone 124 %
Svin, indrefilet	107,10	100	EU 38 %	EU 105,69	Krone 99 %
Lam, skrotter	64,80	100	EU 107 %	EU 298,17	Prosent 460 %
Lammelår	101,80	100	EU 72 %	EU 158,58	Krone 156 %
Kyllingfilet fryst	87,10	100	EU 27 %	EU 90,08	Krone 103 %
Kyllingfilet fersk	87,10	100	EU 37 %	EU 133,67	Krone 153 %
Konsumegg	20,30	100	EU 44 %	EU 21,50	Krone 106 %

3.4 Langtidsutsikter for markedsbalanse kjøtt og egg

Langtidsutsikter og detaljene i markedssituasjonen for det enkelte dyreslag finnes under kapitlene til de respektive dyreslagene. Nedenfor er det beskrevet en kort oversikt over langtidsutsiktene.

Vi ser fortsatt at forbruket av rødt kjøtt reduseres når vi ikke tar hensyn til den kortvarige og ekstraordinære forbruksveksten i 2020. Forbruket av rødt kjøtt går tilbake, men blir helt eller delvis erstattet av kjøtt fra kylling. Ut ifra de signaler og den kunnskap vi har i dag er det ingen tegn til at denne trenden vil snu. Totalmarked legger derfor til grunn i langtidsprognosen at forbruket av rødt kjøtt går tilbake og det totale salget av hele slakt i Norge i 2025 vil være om lag på dagens nivå. Det tilsvarer en årlig reduksjon i forbruket med om lag 0,5% pr år frem til 2025. Nedgangen i forbruket blir i stor grad erstattet av hvitt kjøtt.

Figur 3.1.3.1 Utviklingen i forbruk av kjøtt frem til 2025. Reduksjonen i forbruk av rødt kjøtt blir i stor grad erstattet av kylling.

Salget av rødt kjøtt vil i perioden frem mot 2025 variere mellom dyreslagene avhengig av mattrender o.l. Det er også usikkerhet knyttet til vurderingen av salget i 2025. For å unngå overproduksjon bør derfor norsk produksjon ligge litt under behovet. Det er bonden som er den desidert største taperen ved overproduksjon.

Forbruket av egg har hatt en positiv utvikling de senere årene, og forbruket har ligget litt over befolkningsveksten. Frem mot 2025 vurderer Totalmarked at denne utviklingen vil fortsette, og at totalforbruket vil følge befolkningsveksten og litt til.

3.5 Prisdannelsen for kjøtt og egg

3.5.1 Engrospris

Den løpende engrosprisen for helt slakt og egg settes av markedsregulator med sikte på at en i gjennomsnitt for prisperioden oppnår målpris (gjelder kun gris) eller gjennomsnittlig planlagt engrospris.

Engrosprisen kan betraktes som balansepunktet i verdikjeden for egg og kjøtt. Engrosprisen danner utgangspunkt for prisen både forover og bakover i verdikjeden. Engrosprisen spiller i tillegg en avgjørende rolle i forvaltningen av importvernet.

3.5.2 Avregningspris

Avregningsprisen til bonde (Norturas produsenter) avledes av engrosprisen via "Nettonoteringen". Nettonoteringen er en selvkostkalkyle som tar utgangspunkt i engrosprisen for helt slakt /egg. Verdi av andre produkter fra slaktet som for eksempel hud, skinn og innmat legges til engrosprisen, mens kostnader ved slakting / eggsortering, inntransport og offentlige avgifter trekkes fra. Når enkeltelementer i kalkylen endres, endres dermed også avregningsprisen.

Nettonoteringen har følgende prinsipielle oppbygging med disse faktorene for kjøtt:

Engrospris

- Kjøttkontrollavgift

- Forskningsavgift

= Engrospris justert for offentlige avgifter*

+ Verdi av hud/skinn og biprodukter (ikke ull)

- Slaktekostnader

- Inntransportkostnader

- Spesielle trekk (avtaletrekk, nødslakt etc.)

- Omsetningsavgift

= Veiledende avregningspris for slaktedyr fra Nortura

+ Norturatillegg

+ Kvantumstillegg

+ Eventuell etterbetaling

= Utbetalingspris til produsent

**Det er denne prisen som rapporteres som oppnådd engrospris og vurderes mot målpris eller planlagt gjennomsnittlig engrospris*

I tillegg kommer grunntilskudd (sau/lam og geit/kje), kvalitetstilskudd for storfe og sonedifferensiert distriktstilskudd

Nettonoteringen har følgende prinsipielle oppbygging med disse faktorene for egg:

Engrospris

- Forskningsavgift

= Engrospris justert for offentlige avgifter*

- Sorteringskostnader

- Inntransportkostnader

- Spesielle trekk

- Omsetningsavgift

= Veiledende avregningspris egg fra Nortura

+ Norturatillegg

+ Kvantumstillegg

+ Eventuell etterbetaling

= Utbetalingspris til produsent

**Det er denne prisen som rapporteres som oppnådd engrospris og vurderes mot planlagt gjennomsnittlig engrospris*

4 Storfe

Prognosen per september viser et underskudd av storfe på 4400 tonn i 2021, etter at alle importkvotene er forutsatt utnyttet.

Det er en underdekning av norsk storfe, men det er nyetableringer og utvidelser som er planlagt, eller allerede er satt i gang. Dette innebærer at det er et begrenset rom for økning i storfeproduksjonen framover. Små endringer i salget eller stabilisering av ytelsen i melkeproduksjonen gir store utslag.

Vi opplever økende interesse for norsk storfekjøtt i markedet. Allikevel ser vi at fremforhandlede importkvoter vil bli benyttet.

Det er mange faktorer som påvirker markedsbalansen for storfe på lang sikt. I analysen av markedsutsikter fram mot 2025 er det et begrenset handlingsrom for økning i antall ammekyr. Trolig vil behovet for vekst i ammekuttallet i stor grad dekkes opp av tilpassingen melkebønder gjør som følge av avviklingen av Jarlsbergeksporten. Med bakgrunn i at salget fort kan endre seg og melkeprodusentene tilpasser seg reduserte kvoter må en vise forsiktighet med tanke på prisøkninger framover for å sikre at den videre veksten skjer på en kontrollert måte. Dette forsterkes av at en ser en stor interesse blant bønder som ønsker å starte opp med ammekyr.

Tollvernet setter begrensninger for prisuttaket på storfe også i perioder med normal valutakurs. Analyser av tollvernet viser at ordinære tollsatser kan i enkelte situasjoner være svak for hele slakt av storfe.

For å bidra til mindre innfrysning av storfeslakt er det ønskelig å styre mer av slaktingen mot første halvår når etterspørselen etter biff og filet er størst. Derfor legges det opp til at hoveddelen av prisøkningene for storfe gjennomføres i første halvår slik det er gjort de siste årene.

Planlagt gjennomsnittlig engrospris for storfe økes med kr 1,50 pr kilo til kr 64,30 per kilo for første halvår 2021.

4.1 Marked og priser

4.1.1 Prognosen for 2020 og 2021

Det er for 2020 prognosert reduserte tilførsler av storfe på nærmere 4 prosent i forhold til 2019 som følge av økt behov for melk som gir færre slakt fra melkebesetninger.

Produksjonen ventes å øke med 3 prosent i 2021. Salget av helslakt for 2021, forutsatt normalisering i samfunnet, prognoseres å gå tilbake med om lag 1 prosent i forhold til 2020.

Etter en svak start på året har det vært en betydelig økning i salget av storfe i perioden med stengte grenser og lite reising. Underdekningen for 2020 prognoseres å bli på om lag 8 000 tonn etter at importen er tatt inn. For 2021 forventes det at underdekningen blir på 4 400 tonn forutsatt et mer normalisert samfunn.

Figur 4.1.1.1 Utvikling i produksjon inkl. kvoteimport og engrossalg av sau/lam fra 2010- 2021.

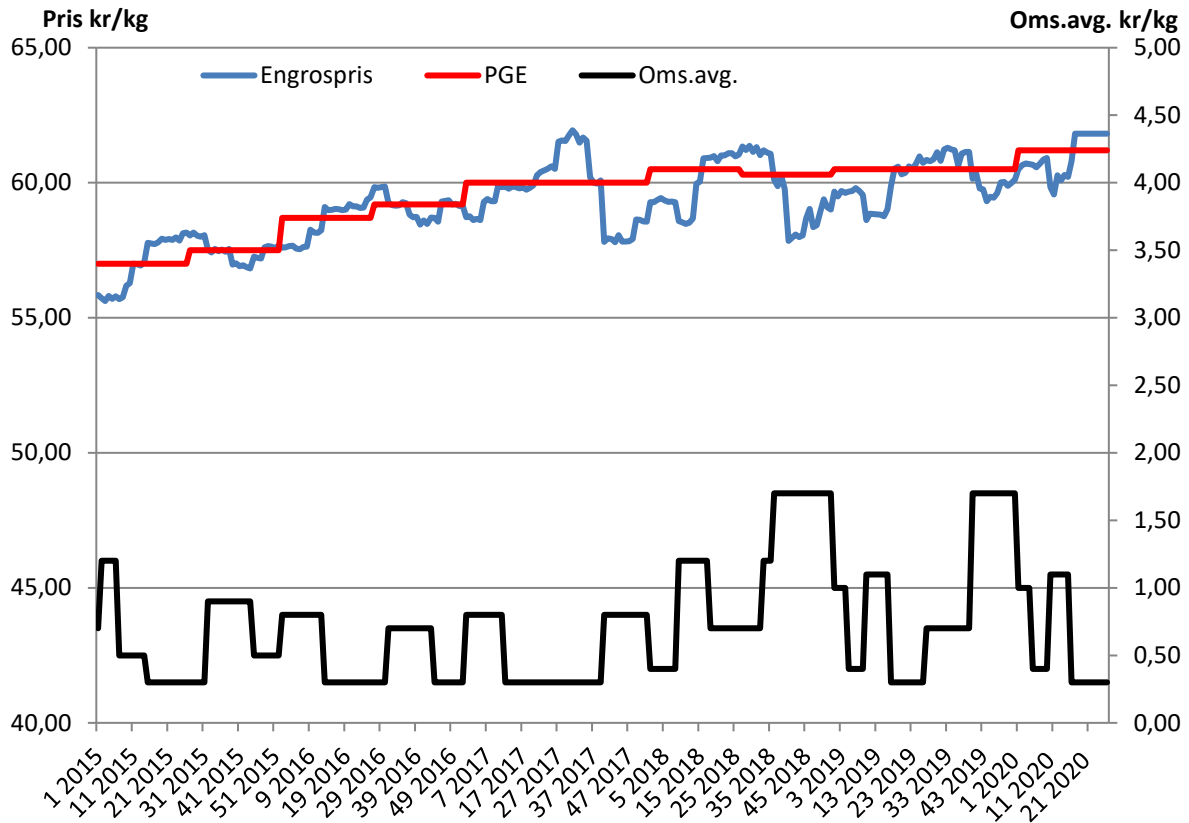
* Prognose fra sep.2020 for 2020, ** Prognose fra sep.2020 for 2021

4.1.2 Målpris/engrospris, oppnådd pris og omsetningsavgift

Figuren under viser utvikling i PGE, prisuttak og omsetningsavgift fra uke 1 2015 til uke 26 2020. Det har vært en økning i engrosprisen for storfe fram til 2016. Avviket mellom planlagt gjennomsnittlig engrospris og beregnet prisuttak varierte lite fram til det. I 2017 ble

telledatoen forandret til 01. oktober og 01.mars. Dette gjør at prisen må brukes mer aktivt for å få inn slakt utenom disse datoene. Prisen justeres derfor noe ned rundt telledato. For å stimulere til mer slaktning på våren, hvor etterspørselen er størst, settes prisen opp.

Totalmarkedet har ligget svært nært prisuttak i 2019 og 2020.

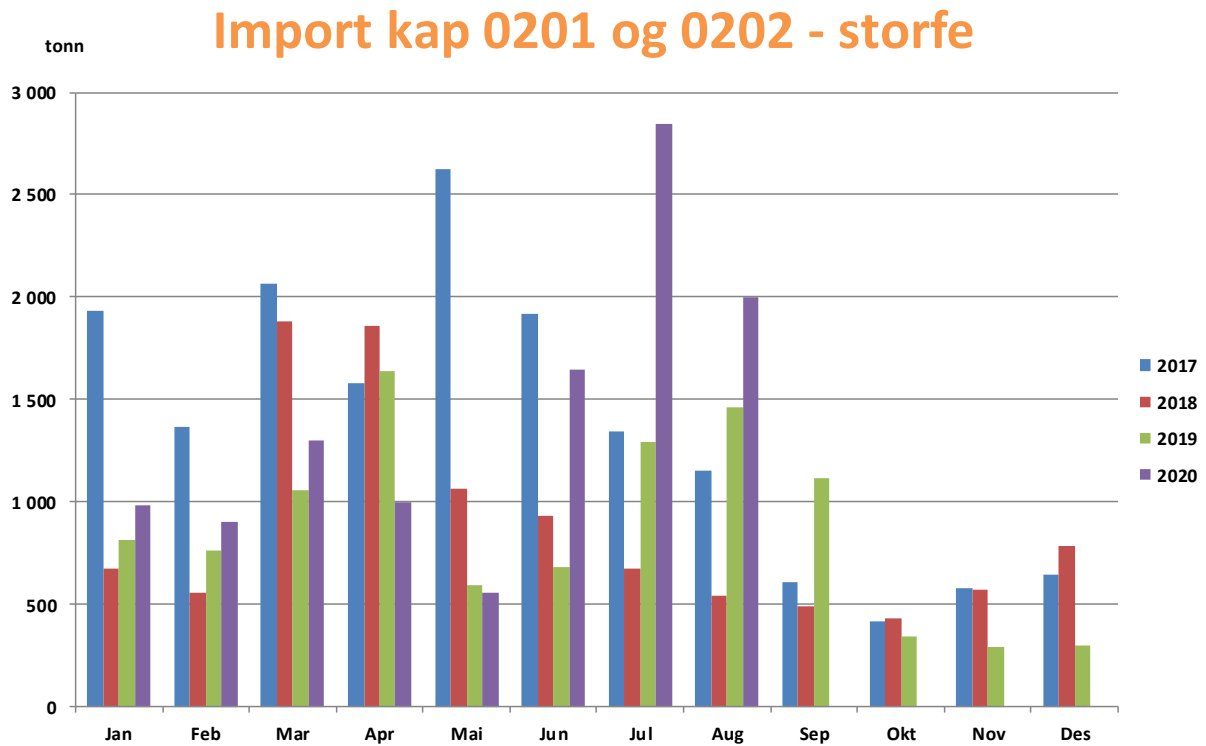

Figur 4.1.2.1 Utviklingen i oppnådd engrospris, Planlagt gjennomsnittlig engrospris og omsetningsavgift for storfe fra uke 1 2014 til uke 26 2020.

4.1.3 Import av storfe

Importvernet og internasjonale priser gir begrenset rom for prisøkning på storfe. Import er nødvendig for å dekke markedet når året ses under ett, men det er sesongvariasjoner i både tilførsel og etterspørsel som må tas hensyn til, både når man ber om tolladministrering og i selve prisfastsettingen. Enkelte stykningsdeler tåler begrenset med prisøkning selv med prosenttoll og billig helt slakt av storfe fra EU er til tider rimeligere enn norsk storfe.

Figur 4.1.3.1 viser den offisielle importen av ferskt og fryst storfekjøtt per måned fra januar 2017 til og med august 2020. Totalimporten av storfe i 2020 har økt mye som følge av stengte grenser og lite reising.

Figur 4.1.3.1 Import av ferskt og fryst storfe kjøtt i tonn (tollposisjon 0201 og 0202) fra januar 2017 til og med august 2020.

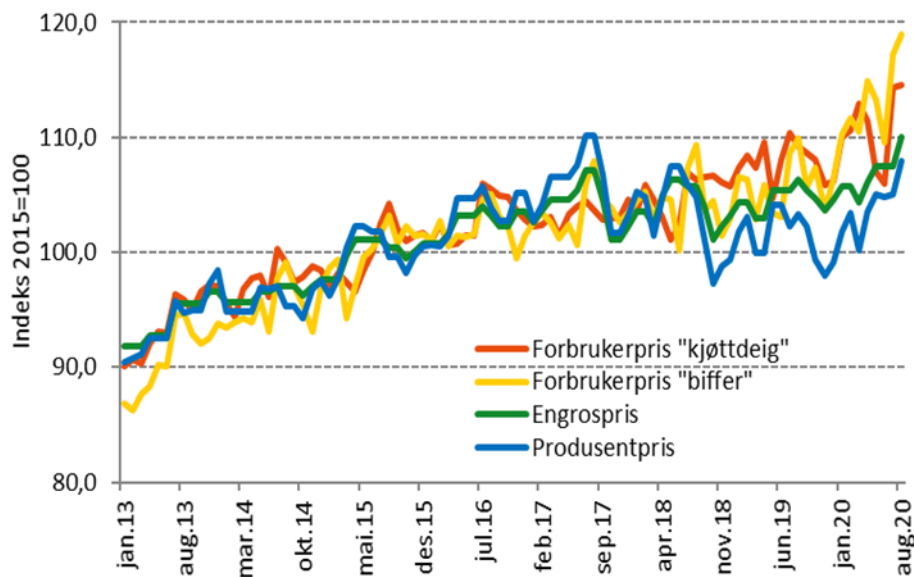
4.2 Priser og prisdannelse etter engrosprispunktet

I dagligvarehandelen er det ulik prisutvikling for ulike deler av dyret. Mulighetene til å ta ut økt pris på ulike stykningsdeler må tillegges vekt i prisfastsettingen. Økt etterspørsel etter sorteringer gir et mer balansert salg enn tidligere.

4.2.1 Utviklingen i forbrukerpriser kontra engrospris og produsentpris

Det vises til tall fra Resultatkontrollen som er gjengitt i grunnlagsdokumentet våren 2020.

Figur4.2-1 viser en sammenstilling av prisutvikling på ulike ledd i verdikjeden. Alle pristypene har siden 2013 økt jevnt, men har flatet ut fra 2016. I 2018 og 2019 har forbrukerpris og engrospris vært relativt stabil, mens produsentprisen hadde en noe større nedgang enn engrosprisen i samme perioden. Samtlige priser har økt i 2020. Engros- og produsentpris følger hverandre i større grad enn forbrukerpris.

Figur4.2-1 Utviklingen i produsent-, engros- og forbrukerpriser for storfe fra januar 2013 til august 2020. 2015 =100¹.

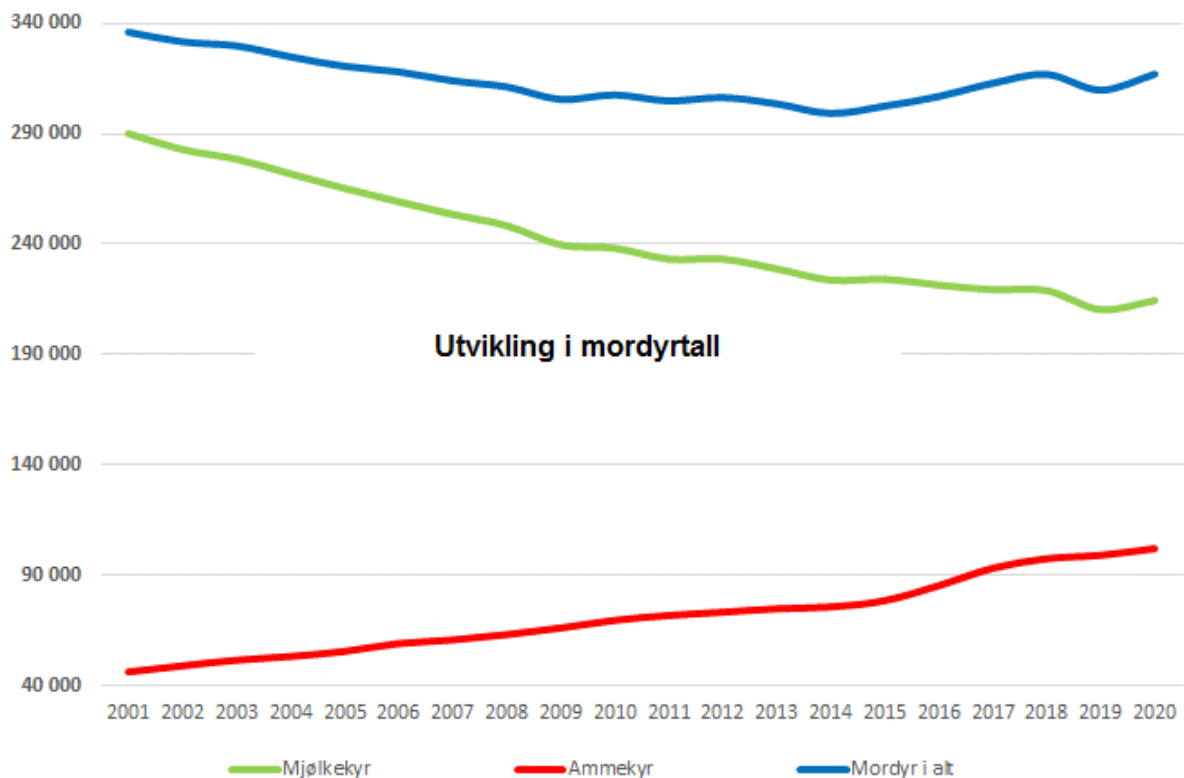
¹ <https://www.nibio.no/tema/landbruksokonomi/matpriser>

4.3 Produksjon, struktur og produksjonsøkonomi

Spørreundersøkelser blant bønder viser at det er stor interesse for utvide eller starte opp med ammeku.

4.3.1 Utviklingen i kutallet²

Tall fra søknad om produksjonstillegg pr. 1. mars 2020 viser stabilt mordyrtall, og en liten økning i total storfebestand fra 1. mars i fjor. Etter en økning i antall melkekyr i løpet av 2020 for å dekke melkebehovet ventes det ved utgangen av 2021 å være færre melkekyr. Det prognoseres også en liten nedgang i totalt mordyrtall inkludert ammekyr for spesialisert storfekjøttproduksjon.

Figur.4.3.1.1 viser utviklingen i antall ammekyr, melkekyr og totalt fra 2001 til 2020.

² SSB- tabell 03802 Ammeku og tabell 03789 Melkeku per 1. januar

Besetningsstørrelsen har økt de siste ti årene for både ammekyr og melkekyr. I 2010 var det over 11 500 jordbruksbedrifter med melkekyr, mot vel 7 200³ pr. 1. mars 2020. Samtidig har den gjennomsnittlige besetningsstørrelsen økt fra 21,3 til 28,8 kyr. I samme tidsrom har også antall jordbruksbedrifter med ammeku økt fra 4 972 til 5 745, mens den gjennomsnittlige besetningsstørrelsen har økt fra 12,4 til 17,2 kyr.

Kuttallet varierer en del gjennom året, og særlig ammekuttallet er høyere på sommeren når kvigene har kalvet enn på vinteren. Det er naturlig at særlig ammekuproduksjonen i stor grad nyttiggjør seg av beitesesongen. Det registreres stor interesse for å etablere ammekuproduksjon. Økt slakting i 2018 som følge av tørke og færre kyr til slakt pga. økte melkekvoter i 2020 har gitt en kortvarig endring i forholdet mellom antall ammekyr og melkekyr. Endringer i melkeproduksjonen ventes å gi økt antall ammekyr på melkebruk og økt kjøttproduksjon fra melkebesetningene. I tillegg forventes det en stor økning i bruk av kjønnsseparert sæd som kan øke kjøttproduksjonen på melkebruk.

4.3.2 Resultater for referansebruk nr. 8

Det vises til Grunnlagsdokument våren 2020.

4.3.3 Dekningsbidrag i ammekuproduksjonen

Tabell 4.3.3-1 viser dekningsbidragskalkyler fra Nortura for bruk med 25 ammekyr. Dataene er for produksjon i sone 1⁴, og oppgitt i kroner per ku. Som det framgår er det bedre dekningsbidrag for tung rase som følge av høyere produksjonsinntekter. Kvalitetstilskuddet er beregnet inn i produksjonsinntekten.

Tabell 4.3.3-1 Dekningsbidrag for ammekuproduksjon, hhv. tung og lett rase.

	Tung rase 25 kyr ⁵	Lett rase 25 kyr ⁶
Produksjonsinntekter	20 908	17 437
Variable kostnader	14 932	11 691
Dekningsbidrag 1	5 977	5 746
Tilskudd	13 032	12 883
Dekningsbidrag 2	19 009	18 629

³ Foreløpige tall for 2020

⁴ Verdien av kjøttet er satt til forventet noteringspris i avtaleåret, inklusive diverse tillegg. Det er ingen distriktstilskudd.

⁵ Slakteveker og –kvalitet: Ku – klasse O+/R-, 355 kg. Okse – klasse R+, 355 kg. Kvige – klasse R, 245 kg.

⁶ Slakteveker og –kvalitet: Ku – klasse O, 300 kg. Okse – klasse O+/R-, 330 kg. Kvige – klasse O/O+, 200 kg.

Produksjonsinntektene har økt med 611 kr for tung rase og 489 kr for lette raser siden våren 2020.

4.4 Langtidsutsikter storfe

De siste årene har det vært en reduksjon i forbruket av storfekjøtt pr capita. Fra 2015 til 2019 har salget av rødt kjøtt pr capita gått tilbake med 6 %. Storfe utgjør en stor del av dette. I perioden frem mot 2025 forventes det en fortsatt reduksjon i forbruket pr capita, men ikke i like stort omfang som de siste årene. Totalmarked anslått at det totale forbruket i Norge vil være om lag som i dag. Dette innebærer fortsatt årlig reduksjon i kjøttforbruket, og forventningene om totalt konsum av rødt kjøtt i Norge er noe nedjustert i forhold til 2019. Det vil i praksis innebærer en reduksjon pr capita på 0,5 % pr år med et relativt **lavt salg som utgangspunkt**.

Det er svært mange faktorer som påvirker markedsbalansen for storfe, og dermed behovet for antall kyr fram mot 2025. Reduksjon i melkeproduksjonen kombinert med utviklingen i melkeytelse vil få betydning for kjøttproduksjonen fremover. Totalmarked har gjennomført en spørreundersøkelse blant bønder i 2020 som viser at det er stor interesse blant produsentene for å starte opp med ammeku.

90 300 tonn tilgjengelig for norsk produksjon i 2025. Valgt alternativ for melkeytelse

Tilførsler av storfekjøtt (inkl. kalv) i tonn pr. år ved melkeytelse **8 300 kg**

Antall melkekyr	Melkeytelse, Mill. liter	Antall ammekyr						
		100 000	105 000	110 000	115 000	118 000	125 000	130 000
205 200	1 500	88 400	89 900	91 500	93 000	94 000	96 100	97 700
198 300	1 450	86 500	88 000	89 600	91 100	92 100	94 200	95 800
191 500	1 400	84 600	86 100	87 700	89 200	90 200	92 300	93 900
184 600	1 350	82 700	84 200	85 800	87 300	88 200	90 400	92 000
177 800	1 300	80 700	82 300	83 800	85 400	86 300	88 500	90 000

Figur 4.3.3.1 Behov for antall ammekyr gitt melkevolum og ytelse i melkeproduksjonen

Figur 4.3.3.1 viser behov for antall ammekyr gitt melkevolum og ytelse i melkeproduksjonen. Med et årlig kumelkbehov på om lag 1400 mill. liter er det estimert et ammekutall på om lag

118 000 for å gi full markedsdekning i 2025. Det er valgt en årlig økning i melkeytelsen på 0,5 prosent til 8 300 kg per årsku. Små endringer i salg av kjøtt, melk eller endringer i ytelse vil fort endre behovet for ammekyr.

5 Sau og lam

Prognosen fra september viser en balanse for sau, men fortsatt overskudd av lam i 2021. Etter flere år med overproduksjon og vekslende etterspørsel mellom sau og lam har vi fortsatt med oss fjorårets produksjon av lam inn i ny sesong.

Prognosen for 2021 viser en svak reduksjon i bestanden, estimert til 0,3 %.

Langtidsutsiktene fram til 2025 viser at det ikke vil være rom for økning i produksjonen av sau- og lammekjøtt de nærmeste årene.

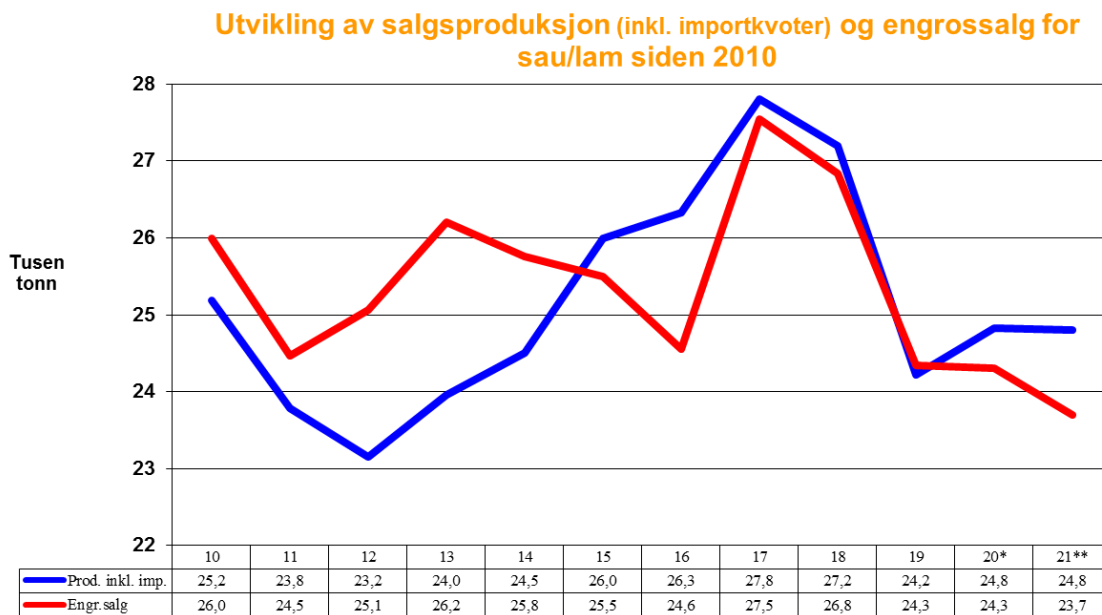
De siste årene har det vært nødvendig å bruke pris aktivt for å stimulere salget av sau og lam. Engrosprisen på sau har blitt løftet noe. Prisen på lam av svak kvalitet er betydelig redusert, og Totalmarked har benyttet maksimalt frysefradrag for å fremme salg fra reguleringslager både av sau og lam.

Prognosen for 2021 tilsier at markedet nærmer seg balanse under forutsetningen at produksjonen ikke økes, men det preges fortsatt av store lager etter flere år med overskudd.

Planlagt gjennomsnittlig engrospris for lam økes med kr 0,50 pr kilo til 66,90 per kilo for første halvår 2021.

5.1 Marked og priser

Figur 4.3.3.1 viser utviklingen i produksjon og engrossalg av sau og lam fra 2010. Etter mange år med underdekning har Norge vært mer enn selvforsynt med sau og lam fra høsten 2015. Salget av helslakt har hatt negativ utvikling siden 2017, men produksjonen er også tatt ned.

Figur 4.3.3.1 Utvikling i produksjon inkl, kvoteimport og engrossalg av sau/lam fra 2010- 2021.
* Prognose fra sep. 2020 for 2020, ** Prognose fra sep.2020 for 2021

5.1.1 Prognosen for 2020 og 2021

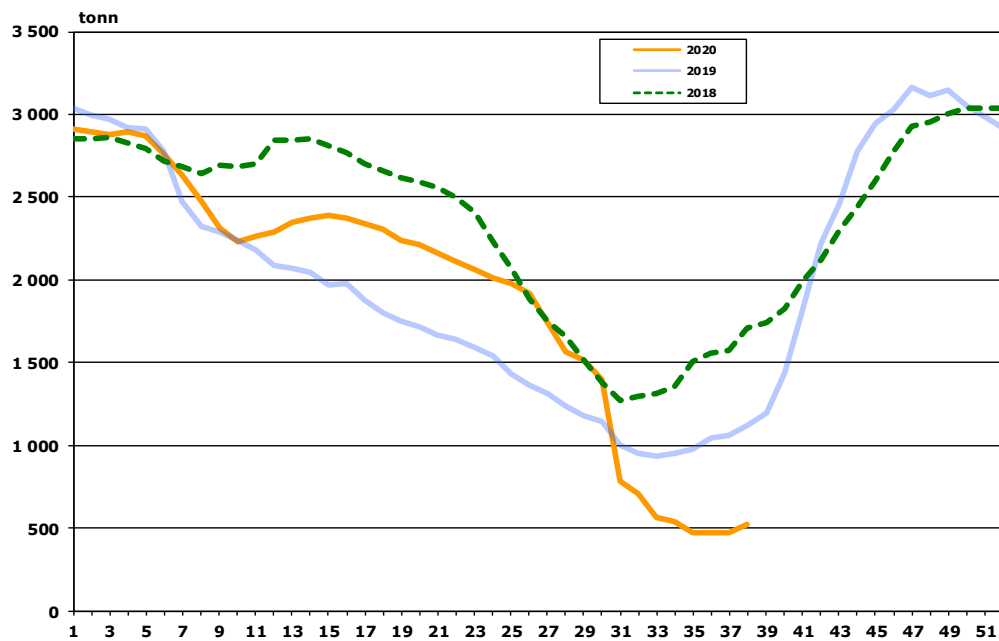
Prognosen for lam viser nå et overskudd på 300 tonn i 2020 året sett under ett, men det er forventet et overskudd mot slutten av året som fryses inn og vil være tilgjengelig for bransjen i 2021. Overskuddet for 2020 er noe lavere enn prognosene viste tidlig på året og skyldes større optimisme knyttet til høstens salg. Det har i tillegg vært tatt ut mer fra reguleringslager i 2020 enn forventet.

For 2021 er det prognosert et overskudd på om lag 800, inkludert import fra Island. I tillegg vil det være lam på reguleringslager. Hvor mye som fryses inn avhenger i stor grad av hvordan salget i sesong blir. Produksjonen er forventet å gå marginalt tilbake. Samlet sett er

situasjonen bedre nå. Vi ser en god balanse for sau, men fortsatt noe overskudd av lam for 2021.

5.1.2 Reguleringslager

Beholdningen på reguleringslageret var på 2 891 tonn lam og 26 tonn sau ved inngangen av 2020. Uttaket fra reguleringslageret ble høyere enn forventet sommeren 2020 og vi gikk inn i sesongen med 460 tonn lam på reguleringslager. Figur 5.1.2.1 viser oversikt over beholdningen av sau og lam på reguleringslager per uke.

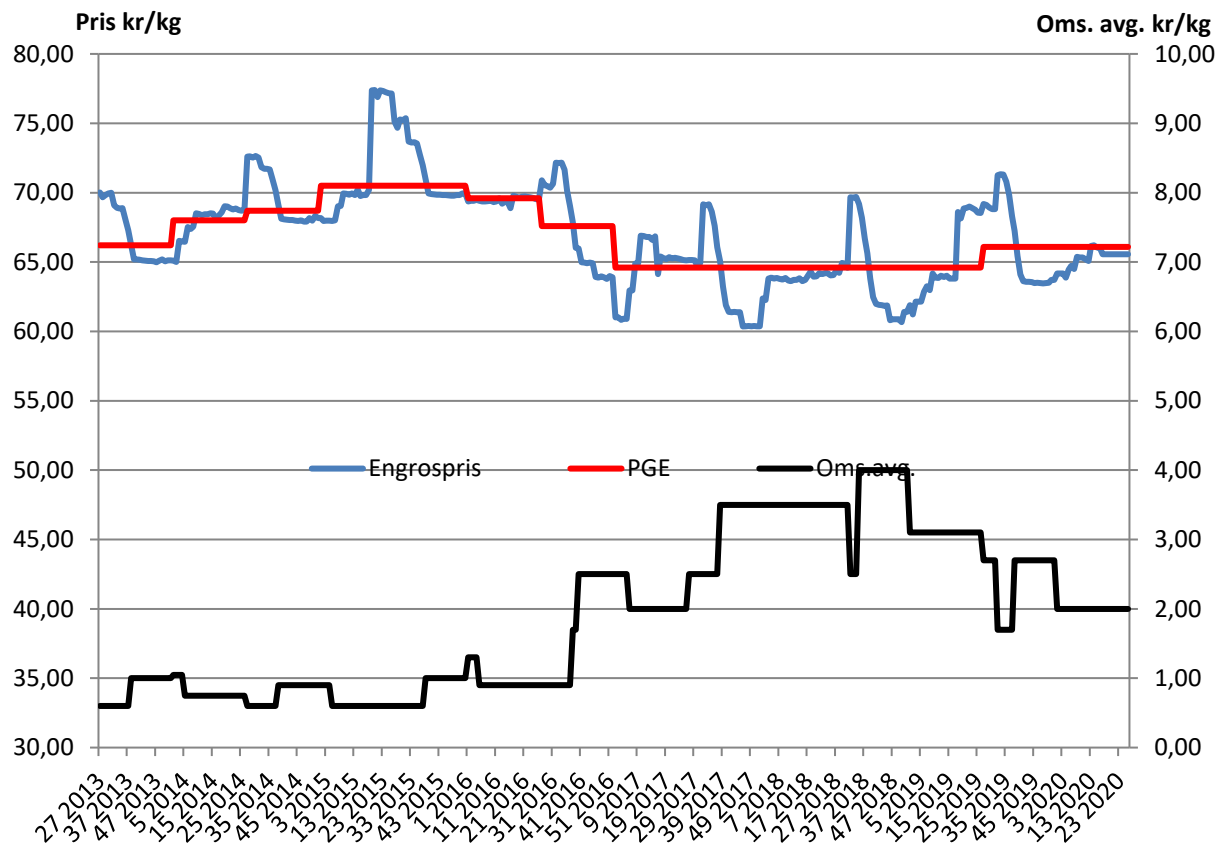

Figur 5.1.2.1 Reguleringslager lam per uke fra uke 1 2018 til uke 38 2020.

5.1.3 Målpris/engrospris, oppnådd pris og omsetningsavgift

Fram til andre halvår 2015 var det en betydelig prisøkning på lam. På grunn av markedssituasjonen ble den planlagte gjennomsnittlige engrosprisen redusert fram til 2017 og var deretter uendret i to og et halvt år. For 2. halvår 2019 ble så engrosprisen økt igjen. Engrosprisen ble også økt 2. halvår 2020.

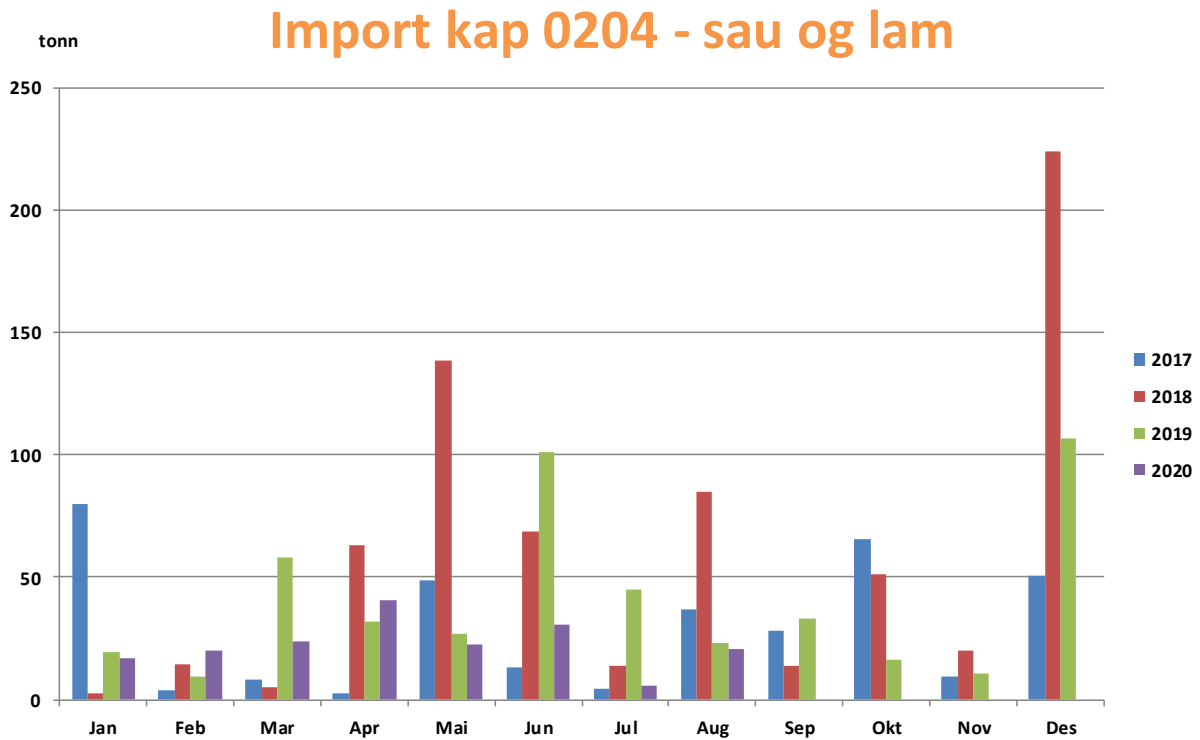
Det er store sesongvariasjoner i prisnivået på engrospris, som er naturlig ved en sesongbasert produksjon. Prisen er høy sommer/tidlig høst for å få flere lam til slakt tidligere i sesongen. Figur.5.1.3.1 viser utviklingen i målpris/PGE, oppnådd pris og omsetningsavgift for de siste årene for lam.

Figur.5.1.3.1 Utviklingen av målpris/engrospris/omsetningsavgift for lam fra uke 27 2013 – uke 26 2020

Import av sau og lam

Figur.5.1-4 viser importen av ferskt og fryst saue- og lammekjøtt fra 2017 til og med august 2020. Importen i 2018 var på 698 tonn, mot 351 tonn i 2017. Vi registrerer at det importeres selv i perioder med overproduksjon i Norge. Det som importeres av sau og lam er hovedsakelig fra Island, og hovedsakelig lam.

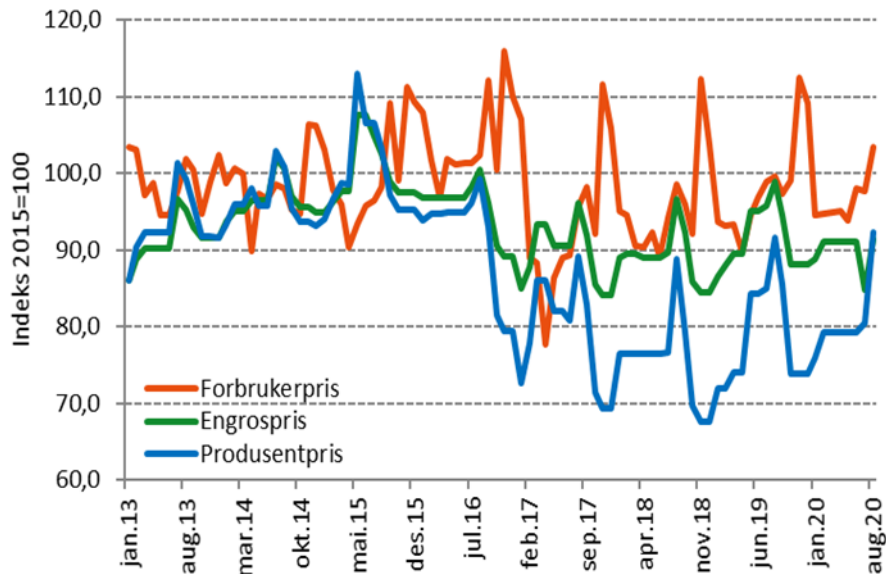
Figur.5.1-4 Importen av ferskt og frossent saue- og lammekjøtt fra januar 2017 til august 2020

5.2 Prisdannelse etter engrosprispunktet sau og lam

I dagligvarehandelen er det ulik prisutvikling for ulike deler av dyret, og prisutviklingen i forbrukermarkedet samsvarer ikke med engrosprisen. Dette må hensyntas ved vurdering av engrosprisfastsetting og mulighetsrommet ved prissetting på de ulike stykningsdelene.

Butikkpriser sau og lam

Figur.0.1 viser engros-, produsent- og forbrukerpris for lam. I 2017 var forbruker- og produsentprisene lavere enn tidligere år. Produsent- og engrosprisene har hatt en økning i 2020. Forbrukerprisen styres i større grad av sesongvarianter og kampanjer, spesielt i forbindelse med påske og jul.

Figur.0.1 Engrospris, produsentpris og forbrukerpris for lam fra januar 2013 til august 2020⁷.

Nortura opplever salgsvekst igjennom dagligvare både på produkter av sau og lam. Det er fortsatt for tidlig å oppsummere salget i sesongen 2020, men signalene i bransjen er mer positive nå sammenliknet med de to foregående sesongene.

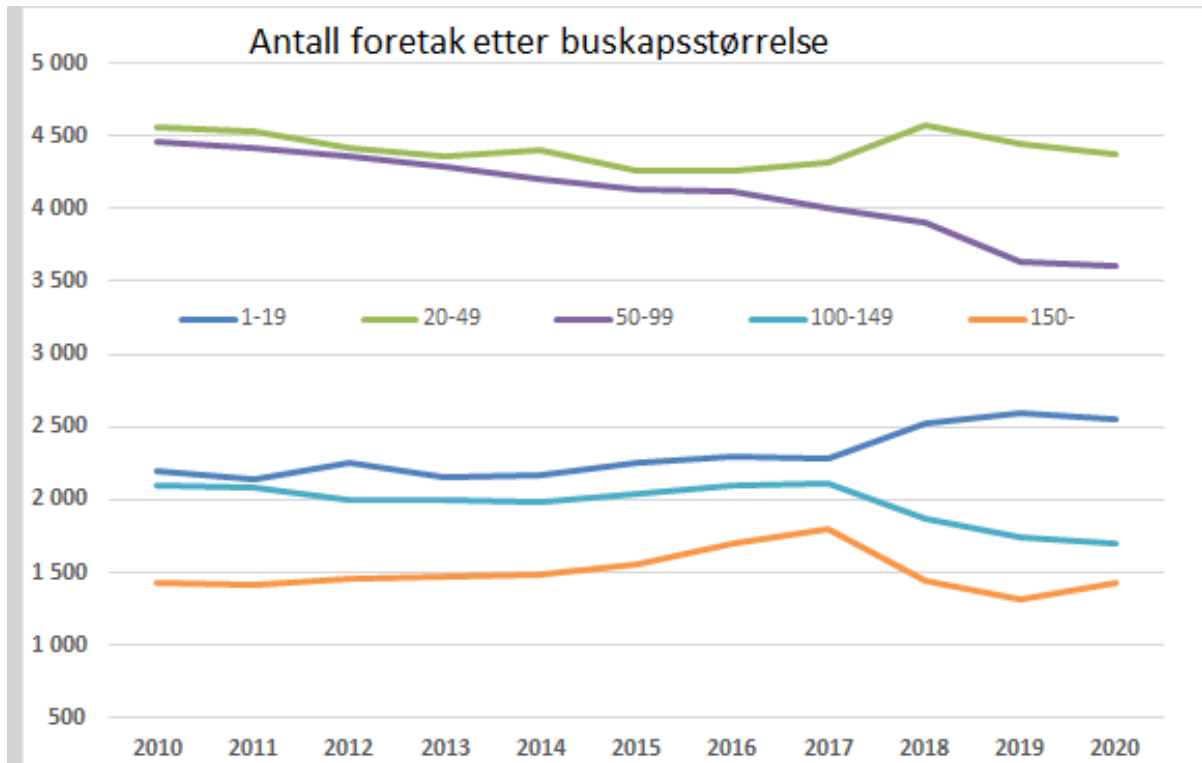
⁷ <https://www.nibio.no/tema/landbruksokonomi/matpriser>

5.3 Produksjon, struktur og produksjonsøkonomi

Det har vært stor etableringsvilje i næringen, som nå har stagnert og snudd til nedgang i antall sauebruk. Noe av reduksjonen i antall sauebruk skyldes nedgang etter tørken i 2018. Det har også skjedd en betydelig strukturendring, men den har også stagnert siden det minker mest på de større sauebrukene, og andelen av sauen som står på større sauebruk går ned. Sau og lam er den kjøttproduksjonen hvor tilskudd utgjør størst andel av totalinntektene, og er avgjørende for økonomien på sauebruket. Tilskuddene sin del av totalinntekten har vært forholdvis stabil de to siste avtaleårene.

5.3.1 Utviklingen i sauetall og struktur

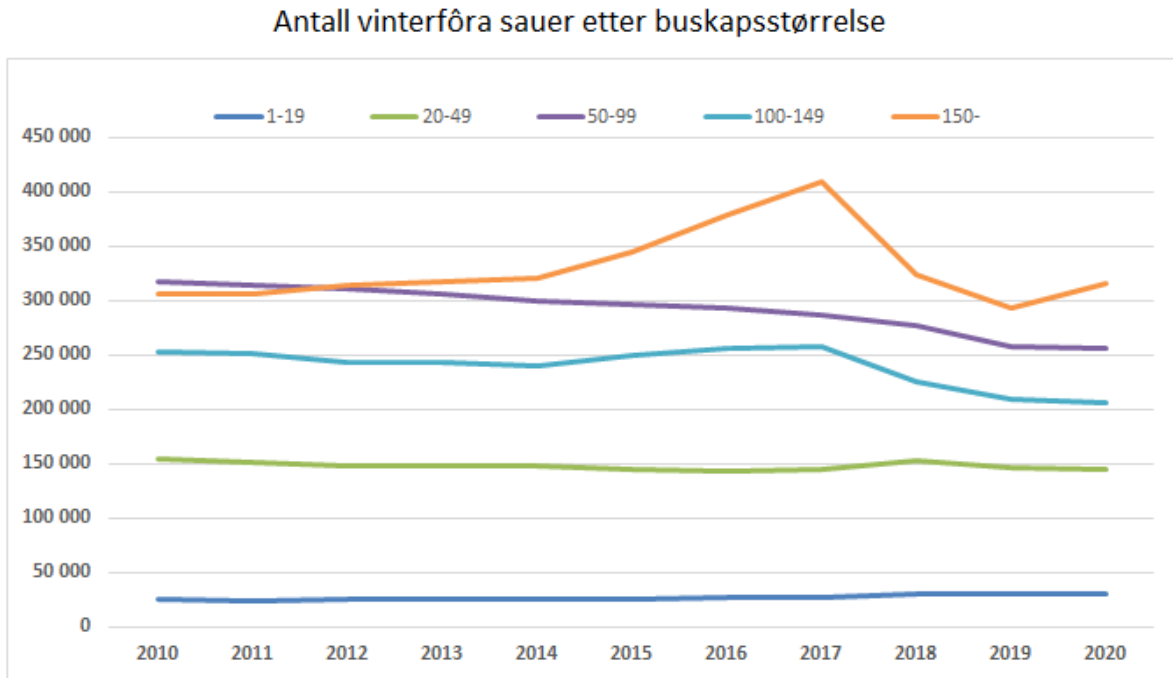
Figur 5.3.3.1 viser at antall bruk med sau hadde en jevn nedgang fram til 2015. Fra 2015 og fram til og med 2017 ble det tre år med øking i antall sauebruk. I 2018 og 2019 er det derimot en stor nedgang i antall sauebruk. På to år har det slutta 735 jordbruksbedrifter med sau. Det er 5,1 % av alle som hadde sau i 2017. Vi ser at det minker mest på de største sauebrukene, mens det øker med mindre sauebruk. Det kan bety at mange store gir seg med sau, men også at en del større sauebruk har redusert sauetallet og trapper ned, eller starter opp med f.eks. storfe. Tørken i 2018 var nok også en viktig årsak til at mange reduserte sauetallet sitt. Nortura har også oppfordret til å redusere produksjonen på grunn av overproduksjon.

Figur 5.3.1.1 Antall jordbruksbedrifter med vinterfôra sau fra 2010- 2020, fordelt på besetningsstørrelse⁸.

Figur 5.3.1.2 viser utviklingen i antall vinterfôra søyer fordelt på besetningsstørrelse fra 2010 til 2020. Det var en betydelig nedgang i sauetallet i 2018 og 2019. Lavere priser og tørken i 2018 var nok en viktig årsak til at mange reduserte sauetallet sitt. Tall pr. 1 mars 2020 viser en økning i antall søyer på vel 1 %. I Nortura Totalmarked sine prognoser for sau er det prognosert en mindre nedgang i 2021. Det står mest sau i besetninger med over 150 vinterfôra søyer. I 2020 utgjorde dette en andel på 33 % av all sau i Norge.

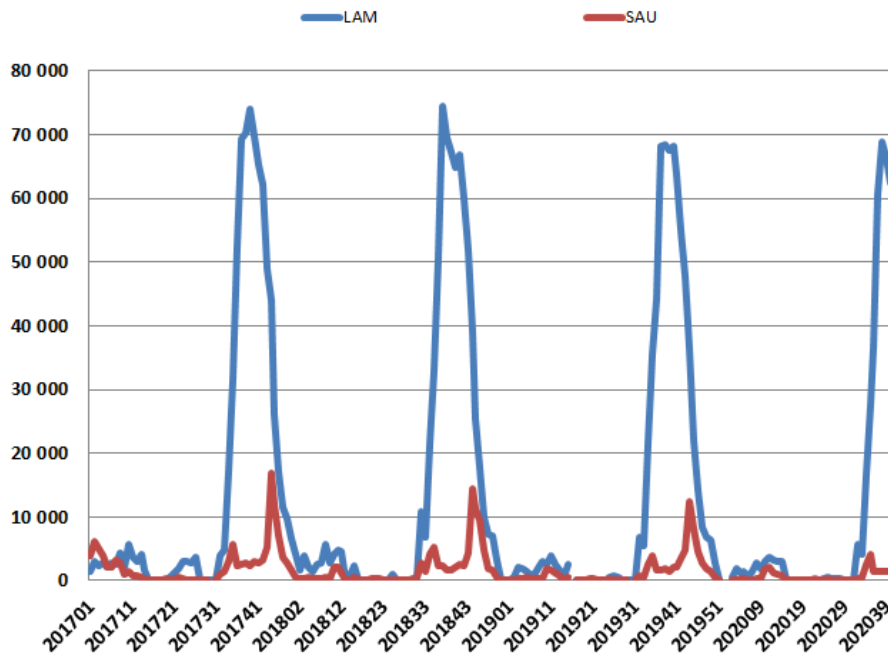
⁸ SSB tabell 03803: Vinterfôra sauer per 1. januar, etter buskapsstorleik 2010 – 2020

Figur 5.3.1.2 Antall vinterfôra sauer fra 2010 – 2020, fordelt på besetningsstørrelse⁹

Figur 5.3.1.3 viser variasjonen i levering av lam og sau til slakt fra 2017 og hittil i 2020.

Gjennomsnittlig planlagt engrospris settes for et halvt år om gangen, hvor det altså er svært begrenset med slakt i det første halvåret hvert år.

Figur 5.3.1.3 Variasjonen i levering av antall lam og sau til slakt fra 2017 til 2020¹⁰.

⁹ SSB tabell 03803: Vinterfôra sauer per 1. januar, etter buskapsstorleik 2017 – 2020

¹⁰ Sau til slakt er summen av kategorien ung sau og voksen sau, hentet fra Nortura Totalmarked

5.3.2 Referansebruk 3¹¹

Det vises til Grunnlagsdokument våren 2019.

5.3.3 Dekningsbidrag for sauebrukene

Utgangspunktet for de økonomiske vurderingene her er Norturas dekningsbidragskalkyle for et sauebruk med 130 vinterfôrede sauer. Utgangspunktet for å velge et bruk med 130 sauer er at dette tilsvarer om lag 1 årsverk i de ulike referansebrukene Nibio har for rene sauebruk. Ut fra tall fra SSB, har et gjennomsnittlig sauebruk i Norge i dag 68 vinterfôra sauer.

Beregningene forutsetter at bruket ligger i arealtilskuddssone 5A og distriktstilskuddssone 2. 94 % av lamma er klasse O+ eller bedre. Avdråttene per sau er satt til omtrent det samme som et gjennomsnittlig medlem i Sauekontrollen.

Tabell 5.3.3-1 Oversikt over dekningsbidraget til et sauebruk med 130 vinterfôra sauer¹².

	2019/2020	2020/2021
Produksjonsinntekter ⁶⁴	1 703	1 707
Variable kostnader	1 347	1 374
Dekningsbidrag 1	356	333
Tilskudd	2 783	2 807
Dekningsbidrag 2	3 139	3 140
Hele bruket:	408 037	408 185

I 2020/2021 utgjør produksjonsinntektene¹³ om lag 38 % av inntektene, ca. det samme som forrige avtaleår.

5.4 Langtidsutsikter sau og lam

Forbruket av sau og lam pr capita har ligget svært stabilt de siste 20 årene, men vi har sett en reduksjon i det siste. Forbruksundersøkelser viser over tid en klar tendens til at yngre forbrukere spiser betydelig mindre sau og lam enn eldre forbrukere. Dette er en trend som kan gi større utfordringer for salget av sau og lam fremfor storfe i årene som kommer. Med usikkerheten som knyttes til salget fremover, og at salget i sesong betyr svært mye for totalbalansen er det ikke rom for produksjonsøkninger fremover.

¹¹ Referansebruk 3 består i 2019 av bruk med 171 vinterfôra sau.

¹² Beregningene forutsetter at bruket ligger i arealtilskuddssone 5A og distriktstilskuddssone 2. 94 % av lammene er klasse O+ eller bedre.

¹³ Inkludert grunntilskudd og ulltilskudd.

6 Egg

Generelt har det i flere år vært overkapasitet og store reguleringskostnader i eggproduksjonen. Overskuddet har vært håndtert med førtidsslakting.

Langtidsutsiktene fram til 2025 viser at det ikke vil være rom for økning i produksjonen av egg de nærmeste årene.

Eggprisene har blitt redusert i løpet av 2019; både for egg fra miljøinnredning og frittgående høner. For 2. halvår 2020 økte prisen.

Bestillinger fra handelen og industrien er nå primært egg fra frittgående høner. Omstillingen hos eggprodusentene har vært betydelig. I september 2020 kom 94 % av eggene i Nortura fra frittgående høner, og etterspørselen blir etter hvert bedre dekket. For første halvår 2021 forventes at 94 % av eggene er fra frittgående høner, og fra 2021 blir etterspørsel etter egg fra miljøinnredning svært lav.

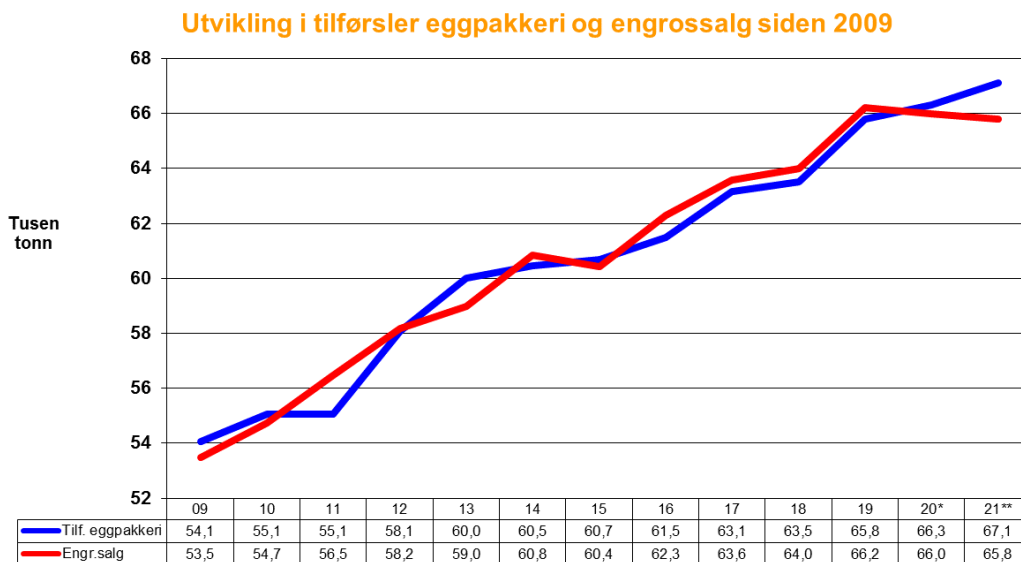
Det er viktig at en unngår en ukontrollert oppbygging av produksjonskapasitet. Dette tilsier en varsomhet med prisøkninger. Samtidig må det gis signaler om at produsenter med miljøinnredning må omstille produksjonen til frittgående løsninger i takt med endrede markedskrav. I dag er prisdifferansen mellom egg fra frittgående produksjonssystemer 2,7 kr høyere enn egg fra miljøinnredning.

Planlagt gjennomsnittlig engrospris for egg holdes uendret på dagens nivå på kr 20,30 for første halvår 2021.

6.1 Marked og pris

For 2021 er det prognosert et overskudd på 1 700 tonn egg. På bakgrunn av markedets krav må produsenter med miljøinnredning omstille produksjonen til frittgående løsninger.

Figur 5.3.3.1 viser utviklingen i tilførsler til eggpakkeri og engrossalg av egg. Fra 2018 har det vært overproduksjon av egg, men det har i stor grad blitt løst med førtidsslakting.

Figur 5.3.3.1 Utvikling i tilførsel eggpakkeri og engrossalg av egg fra 2009 til 2021.

* Prognose fra sep. 2020 for 2020, ** Prognose fra sep.2020 for 2021

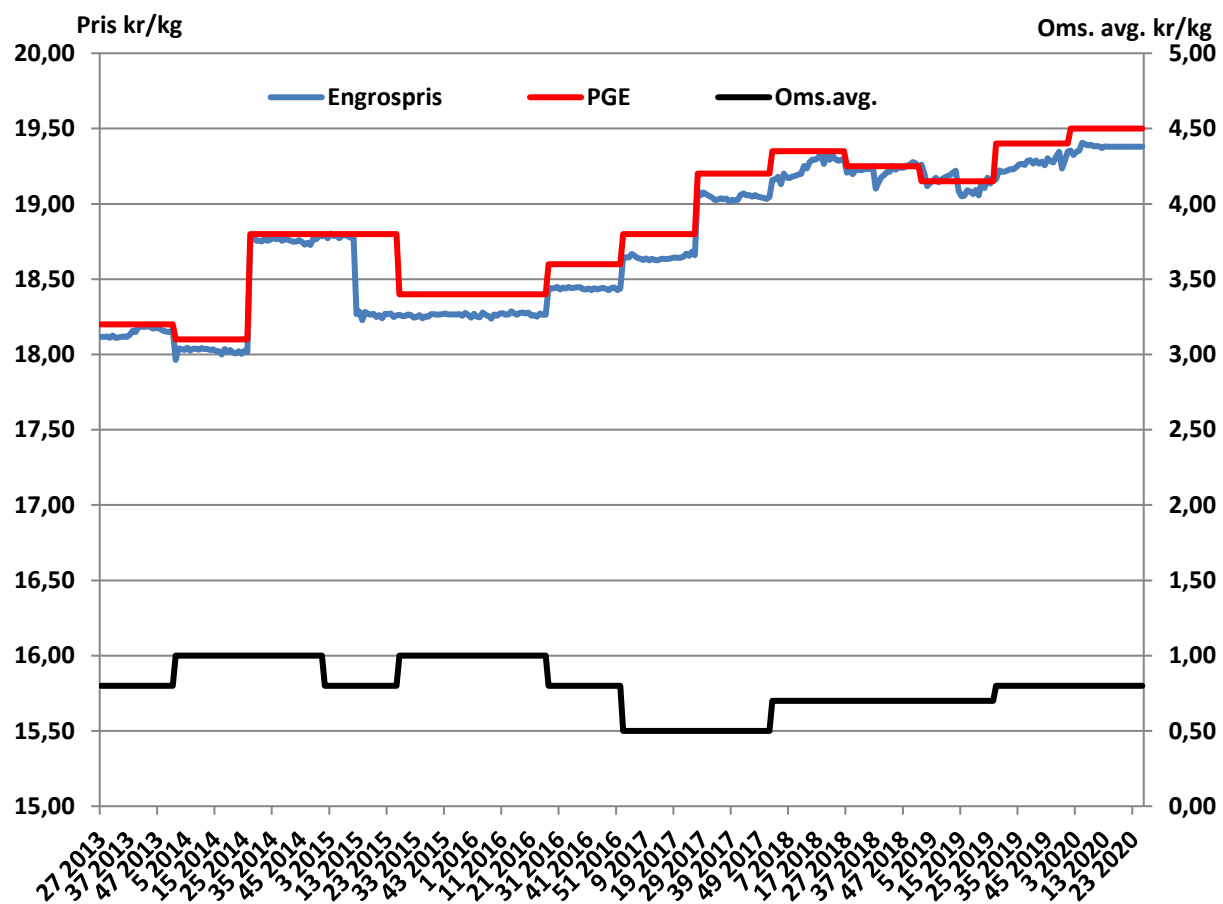
6.1.1 Prognosen for 2020 og 2021

For egg prognoses det et overskudd på 700 tonn i 2020, inkludert import av 450 tonn egg. Salget i 2020 har vært preget av perioder med unormalt høy etterspørsel som følge av tiltak som er innført for å begrense smitte av Covid-19.

For 2021 viser prognosen et økende overskudd av egg. Overdekningen er prognosert til om lag 1 700 tonn. Salget er i prognosen forutsatt å gå marginalt ned fra et godt salg i 2020.

6.1.2 Målpris/engrospris, oppnådd pris og omsetningsavgift

Figur 6.1.2.1 viser utviklingen i målpris, planlagt gjennomsnittlig engrospris (PGE), oppnådd engrospris og omsetningsavgift.

Figur 6.1.2.1 Utviklingen av målpris/planlagt gjennomsnittlig engrospris, oppnådd engrospris og omsetningsavgift for egg fra uke 27 2013 til uke 26 2020.

Fra andre halvår 2018 ble PGE nedjustert, og prisreduksjonen er tatt ut på egg fra høner i bur med miljøinnredning. Andelen egg fra frittgående høner øker mye slik at PGE andre halvår 2019 ble økt til kr 19,40 per kg egg. Økningen var i realiteten en ren teknisk justering på grunn av forventet økt andel egg fra frittgående høner til en høyere pris enn egg fra høner i miljøinnredning. Engrosprisen ble økt for 2. halvår 2020.

6.1.3 Markedsutviklingen for egg

Eggsektoren preges av svært tydelige markedskrav fra sentrale aktører om egg fra frittgående høner, og det fører til behov for utfasing av eggproduksjon i miljøinnredning.

Dagligvaremarkedet etterspør i praksis kun egg fra frittgående produksjoner. Det finnes enkelte varianter i butikk som benytter egg fra miljøbur, men dette er et helt marginalt volum.

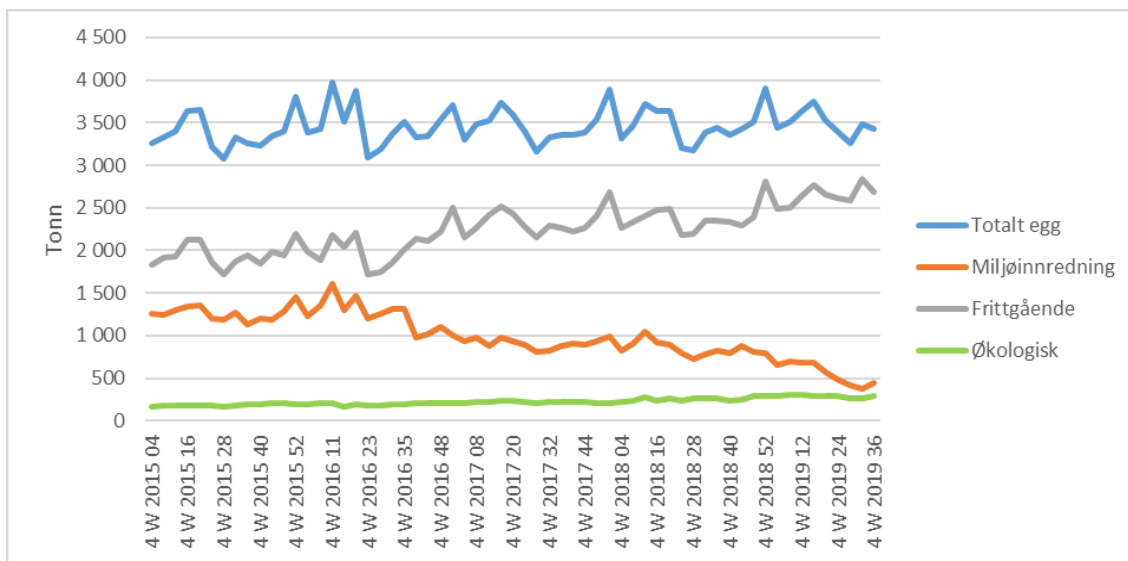
Industrimarkedet legger fram krav om eggprodukter framstilt av egg fra frittgående høner. Eggproduktene selges i stor grad videre til dagligvaremarkedet. Det finnes ikke markedsadgang til industrimarkedet for egg fra miljøbur.

Storhusholdning har den helt senere tid hatt en markert økning i etterspørsel etter egg fra frittgående høner. Dette markedet har etter hvert bestilt en noe større andel frittgående, men samtidig har de tidligere signalisert et ønske om egg fra miljøinnredning ut fra prishensyn. Det er nå i praksis kun storhusholdningsmarkedet som etterspør egg fra miljøbur.

I januar 2021 vil Nortura produsere om lag 94 % egg fra frittgående høner og 6 % egg fra høner miljøinnredning. Første halvår 2022 er det forventet en andel på ca. 98% av eggproduksjonen fra frittgående høner. Det er en betydelig og kostnadskreven omstilling hos eggprodusentene. For Nortura er det krevende kostnadsmessig og administrativt å håndtere en varestrøm med egg fra miljøinnredning med sterkt redusert etterspørsel.

Fra 2021 blir etterspørsel etter egg fra miljønnredning svært lav. Omstillingen til frittgående høner er da kommet så langt at det i hovedsak er mulig å tilfredsstille etterspørselen etter egg fra frittgående høner.

Figur 6.1.3.1 viser utviklingen i omsatt volum for egg med fordeling på driftstyper. Trenden er at det stadig omsettes mindre egg fra miljønnredning, og i dagligvaremarkedet finnes knapt slike egg nå. Omsetningen av økologiske egg har også det siste året fortsatt å øke noe.

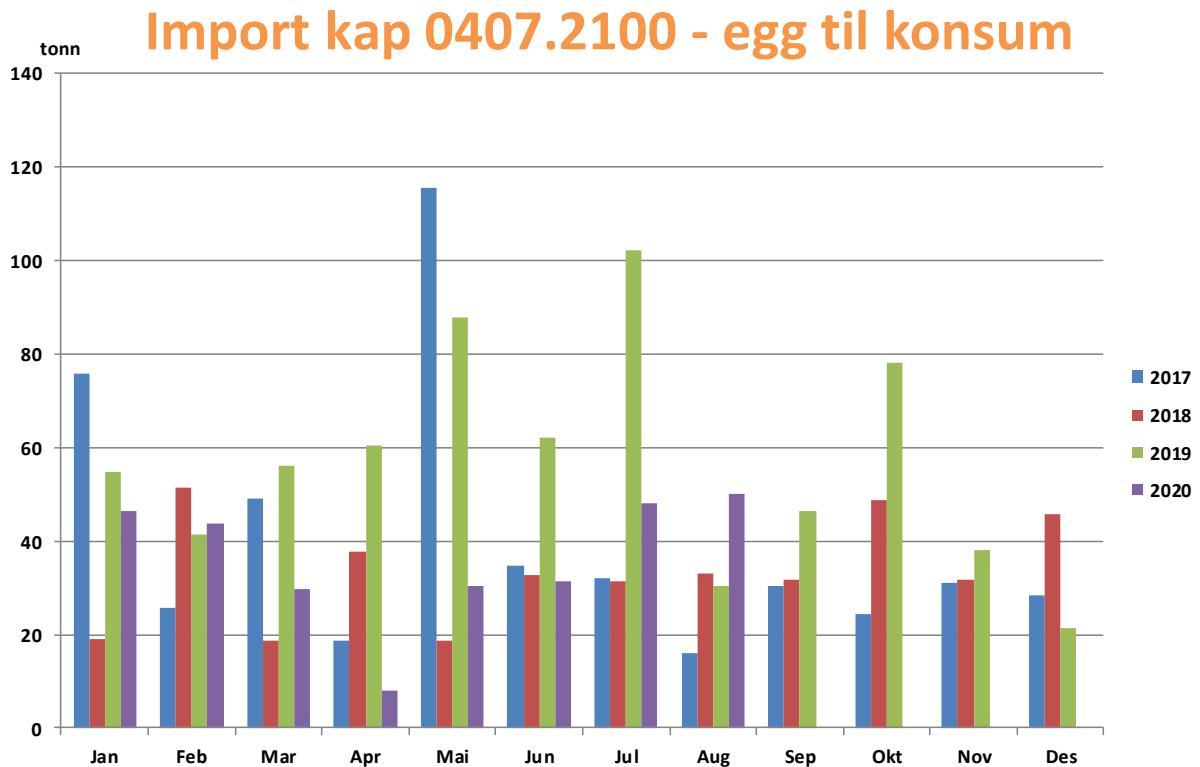

Figur 6.1.3.1 Utviklingen av volum i tonn av ulike typer egg i dagligvaremarkedet fra uke 4 2015 til uke 36 2019

6.1.4 Import av egg innenfor importkvotene

Importen av egg til Norge har vært relativt liten. Det ble importert 488 tonn i 2017, 405 tonn i 2018 og 678 tonn i 2019. Importen kommer i all hovedsak fra Skandinavia, på grunn av salmonellarisiko, og importerte egg benyttes normalt i eggprodukter. Eggimporten til Norge skjer innenfor WTO- og EU-kvotene, og samlet representerer det knapt 1.600 tonn. Prisforholdene kan gi utfordringer for markedet på eggprodukter.

Figur 6.1.4.1 viser oversikt over importen av egg fra januar 2017 til og med august 2020.

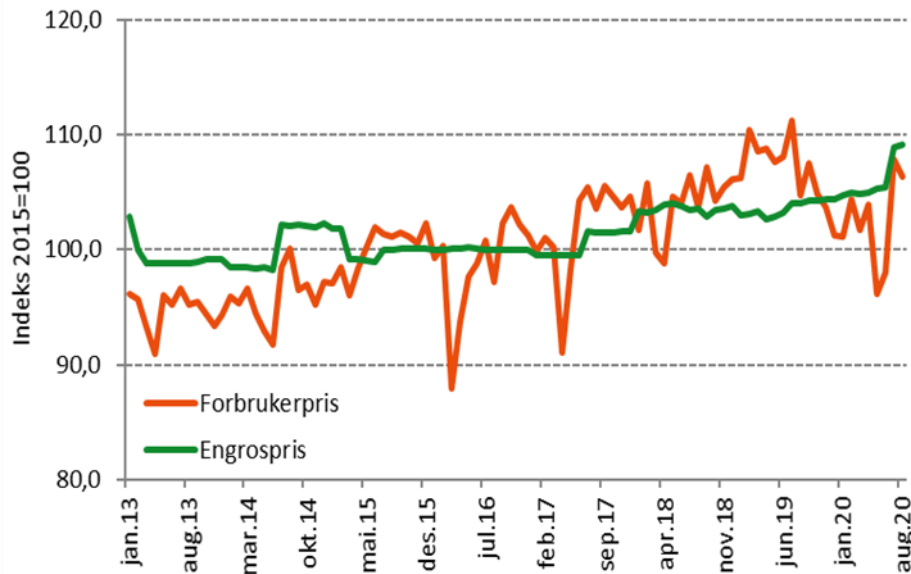

Figur 6.1.4.1 Import av egg til konsum fra januar 2017 – t.o.m. august 2020

Salmonellafrie egg fra Norge dekker nesten hele det norske markedet for skallegg, men i enkelte perioder er det behov for import. Det som importeres av skallegg tas inn gjennom den tollfrie kvoten fra EU (på 290 tonn) eller WTO-kvoten med redusert toll (på 1 295 tonn). Det varierer med markedsbalansen i hvilken grad disse blir utnyttet.

6.1.5 Forbrukerpriser og utvikling i engrospriser

Figur 6.1.5.1 viser utviklingen i forbruker- og engrospriser på egg. Den viser større variasjon i forbrukerpris enn engrospris, men de beveger seg oftest i samme retning når det skjer større endringer i engrospris. For 2020 har engrosprisen økt mer enn forbrukerprisen. Dette har bakgrunn i at engrosprisen ble økt samtidig som kjedene valgte å ha kampanjer på egg i butikk i de første ukene når regjeringen innførte strenge tiltak for å begrense smitte i samfunnet.

Figur 6.1.5.1 Utviklingen i engrospris og forbrukerpriser for egg fra januar 2013 til august 2020¹⁴.

6.2 Produksjon, struktur og produksjonsøkonomi

Det ble bygd mange nye hus og det ble gjort store investeringer i bransjen i årene fram mot 2012. Mange produsenter har derfor fortsatt stor gjeldsbelastning og tilhørende høye finansielle kostnader.

Markedskravene om egg fra frittgående høner har medført en betydelig utfasing av høner i miljøbur, og det betyr enda en stor omstilling for mange eggprodusenter.

6.2.1 Struktur og produksjon i ulike innredninger

Omleggingen i 2012 medførte at en stor andel av produsentene investerte i nye hus og driftsapparat i årene fram mot 2012. De bygde med kapasitet for å produsere opp mot konsesjonsgrensen på 7500 høner, og produksjonen økte derfor betydelig.

Produsenter som har tegnet prognoseavtale med Nortura har en gjennomsnittsbesetning i år på 7 513 høneplasser, rett i overkant av konsesjonsgrensen¹⁵. Det er en stor økning fra 2011 hvor gjennomsnittlig besetning var på omtrent 5 500 verpehøns.

¹⁴ <https://www.nibio.no/tema/landbruksokonomi/matpriser>

¹⁵ Gjennomsnittlig besetningsstørrelse er over dagens konsesjonsgrense fordi det finnes enkelte produsenter som hadde flere enn 7500 høner når konsesjonsgrensen ble til, og de trengte ikke redusere sine besetninger.

Det var lenge kun en svak økning av andelen frittgående siden omleggingen i 2012, men entydige markedskrav om frittgående høner har medført omfattende omstilling. Eggproduksjon av høner i miljøinnredning utgjør etter hvert en svært liten andel. Nortura har i dag 27 hønsehus med miljøbur, og av disse er det bare 17 som er uavklart for omstilling. Ny innredning for et konsesjonshus kommer på mellom 1,5 - 2 millioner kroner.

6.2.2 Referansebruk 6 – korn og egg

Det vises til Grunnlagsdokument våren 2019.

6.2.3 Dekningsbidrags- og lønnsomhetskalkyler i eggproduksjonen

Tabell 6.2.3-1 viser deler av Norturas kalkyler for dekningsbidrag i produksjon av egg for miljøinnredning og frittgående høner i januar 2019 og 2020. Det forutsettes 7500 høner.

Tabell 6.2.3-1 Utvikling i kostnader, inntekter og dekningsbidrag i produksjon av egg fra 2018-2019.

	Jan 19 miljø- innredning	Jan 20 miljø-innredning	Jan 19 frittgående	Jan 20 frittgående
Eggproduksjon per innsatt høne	23,6	23,6	22,9	23,0
Sum produksjonsinntekter	324	316	360	366
Sum produksjonskostnader	232	237	231	237
Diverse variable kostnader	15	16	20	20
Produksjonstillegg	7	7	7	7
Dekningsbidrag 2 per høne og år inkludert produksjonstillegg	68	56	93	92
Dekningsbidrag 2 per år inkludert produksjonstillegg	509 027	423 052	694 026	692 595
Lønnsevne per time *)	143	80	230	217

Produksjonen per innsatt høne har holdt seg relativt stabilt for begge driftsformene. Produksjonsinntektene per høne har blitt redusert med 8 kroner for miljøinnredning, mens det har vært en økning på 6 kroner for frittgående. Produksjonskostnadene har økt med 5 krone for miljøinnredning og med 6 kroner for frittgående. Det er en reduksjon i dekningsbidrag 2 per høne per år på henholdsvis 12 kroner for miljøinnredning og 1 krone for frittgående. Inkludert produksjonstillegget utgjør det en endring i dekningsbidrag 2 per år på henholdsvis -17 % og 0 %. I kroner utgjør dette om lag -86 000 kroner for miljøinnredning

og -1 400 kroner for frittgående produksjon. Det gir en lønnsevne per time på 80 kroner for miljøinnredning og 217 kroner for frittgående i januar 2020.

Lønnsomheten i eggproduksjon er svært avhengig av kapitalkostnaden. Siden det ble nye krav til hold av høner fra 2012 har mange eggprodusenter relativt nye anlegg, og dermed store kostnader. En del av eggprodusentene med miljøburanlegg har noe lavere kapitalbelastning.

6.3 Langtidsutsikter egg

Gjeldende prognose for 2021 viser en overdekning på om lag 1 700 tonn egg etter at importen er vurdert til 450 tonn. Det er fortsatt overkapasitet i eggneringen, og markedet for egg fra miljøinnredning blir stadig mindre. De senere år har eggforbruket økt per innbygger, og det er rimelig sannsynlig at forbruket også framover øker ut over befolkningsveksten. Samtidig er det viktig å minne om at det nå er betydelig overskudd av egg, og selv med en litt positiv salgsutvikling vil det gå flere år før eggmarkedet er i balanse. Det vil ikke være rom for produksjonsøkninger i eggsektoren de neste årene.

7 Vedlegg

Planlagt gjennomsnittlig engrospris (PGE) på storfe

	Representantvare ung okse					
	Oppnådd pris	avvik fra PGE	PGE	endring % årlig endring		
1. halvår 2015	57,03	0,03	57,00	1,50	3,3 %	
2. halvår 2015	57,43	-0,07	57,50	0,50		
1. halvår 2016	58,52	-0,18	58,70	1,20	3,0 %	
2. halvår 2016	59,09	-0,11	59,20	0,50		
1. halvår 2017	59,69	-0,31	60,00	0,80	2,2 %	
2. halvår 2017	59,92	-0,08	60,00	0,00		
1. halvår 2018	60,09	-0,41	60,50	0,50	0,8 %	
2. halvår 2018	59,88	-0,42	60,30	-0,20		
1. halvår 2019	59,87	-0,63	60,50	0,20	0,0 %	
2. halvår 2019	60,49	-0,01	60,50	0,00		
1. halvår 2020	61,19	-0,01	61,20	0,70	1,2 %	
2. halvår 2020			62,80	1,60		
1. halvår 2021			64,30	1,50	5,1 %	

Målpris og planlagt gjennomsnittlig engrospris (PGE) på lam

Avtaleår/halvår	Representantvare lam				
	Oppnådd pris	Avvik	Målpris/PGE	endring % årlig endring	
1. halvår 2015 PGE	70,67	0,17	70,50	1,80	3,7 %
2. halvår 2015 PGE	70,46	-0,04	70,50	0,00	
1. halvår 2016 PGE	69,43	-0,17	69,60	-0,90	-1,3 %
2. halvår 2016 PGE	67,09	-0,51	67,60	-2,00	
1. halvår 2017 PGE	64,60	0,00	64,60	-3,00	-7,2 %
2. halvår 2017 PGE	63,66	-0,94	64,60	0,00	
1. halvår 2018 PGE	63,78	-0,82	64,60	0,00	0,0 %
2. halvår 2018 PGE	64,36	-0,24	64,60	0,00	
1. halvår 2019 PGE	63,77	-0,83	64,60	0,00	0,0 %
2. halvår 2019 PGE	66,08	-0,02	66,10	1,50	
1. halvår 2020 PGE	65,39	-0,71	66,10	0,00	2,3 %
2. halvår 2020 PGE			66,40	0,30	
1. halvår 2021 PGE			66,90	0,50	1,2 %

Målpris og planlagt gjennomsnittlig engrospris (PGE) på egg

Avtaleår/halvår	Representantvare egg				
	Oppnådd pris	Avvik	Målpris/PGE	endring % årlig endring	
1. halvår 2015 PGE	18,48	-0,32	18,8*	0,00	3,9 %
2. halvår 2015 PGE	18,26	-0,14	18,40	-0,40	
1. halvår 2016 PGE	18,26	-0,14	18,40	0,00	-2,1 %
2. halvår 2016 PGE	18,44	-0,16	18,60	0,20	
1. halvår 2017 PGE	18,64	-0,16	18,80	0,20	2,2 %
2. halvår 2017 PGE	19,05	-0,15	19,20	0,40	
1. halvår 2018 PGE	19,25	-0,10	19,35	0,15	2,9 %
2. halvår 2018 PGE	19,22	-0,03	19,25	-0,10	
1. halvår 2019 PGE	19,14	-0,01	19,15	-0,10	-1,0 %
2. halvår 2019 PGE	19,26	-0,14	19,40	0,25	
1. halvår 2020 PGE	19,41	-0,09	19,50	0,10	1,8 %
2. halvår 2020 PGE			20,30	0,80	
1. halvår 2021 PGE			20,30	0,00	4,1 %